ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ Κ
ΛΑΥΡΙΩΤ
ΑΥΖΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

1878

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφεῖον τῆς Ἑ σ τ ί α ς ; Ὁδὸς Σταδίου, 6

1878

Ἀριθ. 134 — Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἕκτος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

23 Ἰουλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ

ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ W. BRUNET DE PRESLE

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἑπομένης ἑλληνιστὶ γραφείσης ἐπιστολῆς εὑρίσκεται εἰς χεῖρας ἡμῶν. Ἠιογραφίαν τοῦ ἐπιφανοῦς ἑλληνιστοῦ καὶ φιλέλληνος ἐδημοσίευσεν ἡ Ἑστία ἐν τῷ 18 ἀριθμῷ αὐτῆς. Σ. τ. Δ.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ φιλέλληνος W. BRUNET DE PRESLE

Ἐκ Παρισίων, τῇ 22 Μαρτίου 1847.

Ἀξιότιμε φίλε κύριε Δημήδη!

Πῶς καὶ πόθεν νὰ ἀρχίσω τὴν ἀπολογίαν τῆς δυσαπολογήτου σιωπῆς μου; Μόλις ἤθελεν ἀρκεῖ ἡ εὐγλωττία τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ προκρίνω νὰ καταφύγω εἰς τὰς δεήσεις τῆς φιλίας. Ἔγραψα λεπτομερῶς κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας πρὸς τὸν κύριον Πλατὺν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤμην ὅμως ἔνοχος, τὰς ἀλλεπαλλήλους περιστάσεις αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὰς μὲ ἐμπόδισαν τοῦ νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὰς φιλόφρονας ἐπιστολὰς ὑμῶν· καὶ ὕστερον συστελλόμην ἀπὸ τὴν παρ' ἡμῖν λεγομένην mauvaise honte, ἡ ὁποία μὲ ἔκαμε νὰ προσθέσω σφάλμα ἐπὶ σφάλματος μὴ τολμῶν νὰ τὸ διορθώσω. Σήμερον ὠφελοῦμαι ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν διὰ τὰς Ἀθήνας τοῦ ἐξαιρέτου φίλου μου κυρίου Ζάνου. Αὐτὸς θέλει σᾶς εἰπῆ καὶ ἐκ ζώσης φωνῆς ὅτι γνωρίζει πρὸ πολλοῦ τὴν ὑπερβολικὴν ἀμέλειάνμου διὰ τὸ γράφειν, τὴν ὁποίαν πολλοὶ κατακρίνουσι δικαίως, ἀλλ' ὅτι οἱ φίλοι μὲ συγχωροῦσιν ὅμως πεποιθότες ὅτι ἡ καρδία δὲν μετέχει τοῦ ἐγκλήματος. Μόλις τολμῶ νὰ ἐλπίζω νὰ τύχω παρὰ τῆς εὐγενείας σας τῆς τοιαύτης συμπαθείας. Ἴσως ἤρκεσε τὸ ὀλίγον διάστημα τῆς ἐδῶ διατριβῆς σας ἵνα διακρίνετε τὴν εἰλικρίνειαν τῶν αἰσθημάτων μου ὡς ἤρκεσε νὰ ἐκτιμήσω καὶ νὰ σέβωμαι τὸν χαρακτῆρά σας. Ἐλπίζω λοιπὸν νὰ μὴν τιμωρεῖσθε τὴν σιωπήν μου μὲ τὴν ποινὴν τὴν λεγομένην du talion, δίκλου ἀλλοτρίας τῆς ἑλληνικῆς ἠπιότητος. Ἔλαβον μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον μὲ ἐστείλατε τῶν ἰνδικῶν μεταφράσεων τοῦ Γαλανοῦ· τὸ ἀνέγνωσα μετὰ περιεργείας καὶ ἔδωκα μικρὰν ἀνάλυσιν αὐτοῦ εἰς τὸν τρίτον τόμον τῆς νέας ἐγκυκλοπαιδικῆς ἀναθεωρήσεως (Nouvelle revue encyclopédique), ἥτις δημοσιεύεται εἰς τὸν κύριον Didot, ὅπου σκοπεύω νὰ γνωσοποιήσω ὅσα βιβλία ἑλληνικὰ θέλουν φθάσει εἰς χεῖράς μου. Κατὰ τὸ παρὸν ἐνασχολοῦμαι περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσαιῶνα, τὴν ὁποίαν θέλω ἐξακολουθήσει μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Εἶδον μὲ λύπην ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς πολιτικῆς δὲν ἐγκρίνεται κατὰ πάντα ὑπὸ σᾶς. Καταλαμβάνω ὅτι εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς θεμελιώσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας δὲν δύνανται νὰ συμφωνοῦσιν ὅλοι περὶ τῆς καταλληλοτέρας καὶ συντομωτέρας ὁδοῦ. Μόλον τοῦτο ὅσοι θεωροῦν ἐν γένει τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι αὐτὴ ἔκαμε καὶ κάμνει καθημέραν μεγάλας προόδους, καὶ νὰ εἶσθε βέβαιος ὅτι τοῦτο ἐπιθυμοῦν πρὸ πάντων οἱ φιλέλληνες Γάλλοι χωρὶς κανένα σκοπὸν συμφέροντος ἰδιαιτέρου ἢ πολυπράγμονος ἐπιρροῆς. Εἶμαι πολλὰ ἀνυπόμονος νὰ μάθω ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὑπερέβη ἀσφαλῶς καὶ ἐντίμως ἐνταυτῷ τὰς παρούσας δυσκολίας. Ἐπιθυμῶ ὁμοίως νὰ ἔχω καλὰς εἰδήσεις τῆς ὑμετέρας ὑγιείας καὶ τῶν φιλτάτων σας. Καὶ σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ μὴ μὲ στερήσετε τῆς πολυτίμου ἀλληλογραφίας.

Ὁ προθυμότατός σας δοῦλος καὶ φίλος
WLADIMIR BRUNET DE PRESLE.

Ἡ μήτηρ καὶ γυνή μου
σᾶς εὐχαριστοῦσι τῆς
ὑμετέρας ἐνθυμήσεως.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σμάιλς περὶ χαρακτῆρος.

Ἡ *ἐγκράτεια* εἶναι τόλμη καὶ θάρρος ὑπὸ ἑτέραν ἔποψιν· δύναταί τις περὶ αὐτῆς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἡ ἀρχικὴ τοῦ χαρακτῆρος ὑπόστασις. Τὴν ἀρετὴν ταύτην ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Σαιξπῆρος ὁρίζει τὸν ἄνθρωπον ὡς ὃν βλέπον καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. Αὕτη κυρίως διακρίνει τὸν ἄνθρωπον τοῦ ζῴου, καὶ ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὲς μεγαλεῖον.

Ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος χαλαρώσῃ τὸν χαλινὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν παθῶν, ἀποβάλλει τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν, φέρεται ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ βίου καὶ καθίσταται δοῦλος τῶν ἰδιοτροπιῶν του.

Ὅπως τις καταστῇ ἠθικῶς ἐλεύθερος, ὅπως ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ κτήνους, πρέπει νὰ δύναται

ν' ἀνθίσταται εἰς τὰς ὁρμάς του· τὴν δύναμιν δὲ ταύτην ἀποκτᾷ διὰ τῆς ἀσκήσεως. Ἐνταῦθα δὲ κυρίως κεῖται ἡ διαφορὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου· ὁ ἠθικὸς δὲ βίος καὶ οὐχὶ ὁ φυσικὸς εἶναι ἡ ἀληθινὴ βάσις τοῦ ἀτομικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐν τῇ Γραφῇ ἐπαινεῖται οὐχὶ ὁ ἰσχυρὸς, ὁ κυριεύων πόλεις, ἀλλ' ὁ ἰσχυρὸς, ὁ διοικῶν τὸν ἴδιον αὐτοῦ νοῦν· ὁ τελευταῖος δὲ οὗτος εἶναι ὁ θέτων διαρκῶς χαλινὸν εἰς τὰς σκέψεις, τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του. Τὰ ἐννέα δέκατα τῶν κακοήθων ἐπιθυμιῶν, αἵτινες ἐκφαυλίζουσι τὰς κοινωνίας, καὶ αἵτινες ἐκπληρούμεναι καθίστανται αἴσχη, ἤθελον ἐκμηδενισθῆ ἂν κατ' αὐτῶν ἀντετάσσετο ἡ ἄκαμπτος πειθαρχία, τὸ σέβας, ὅπερ ὀφείλει ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἡ ἐγκράτεια. Διὰ τῆς ἀγρύπνου ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν τούτων ἡ καθαρότης τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἀποκαθίσταται ἕξις καὶ ὁ χαρακτὴρ θεμελιοῦται ἐπὶ τῆς ἁγνότητος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μετριοπαθείας.

Τὸ ἄριστον στήριγμα τοῦ χαρακτῆρος εὑρίσκεται πάντοτε ἐν τῇ ἕξει, ἥτις καθόσον ἡ θέλησις διευθύνει ἡμᾶς καλῶς ἢ κακῶς, θέλει εἶναι δι' ἡμᾶς ὁ μειλιχιώτερος τῶν κυρίων καὶ ὁ σκληρότερος τῶν δεσποτῶν. Εἰς ἡμᾶς λοιπὸν ἀπόκειται νὰ εἴμεθα ἑκούσιοι ὑπήκοοι τοῦ πρώτου ἢ δοῦλοι ταπεινοὶ τοῦ δευτέρου. Ὁ μὲν θὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὰς τρίβους τοῦ ἀγαθοῦ, ὁ δὲ θὰ κατακρημνίσῃ εἰς τὴν καταστροφήν.

Ἡ ἕξις μορφοῦται διὰ τῆς ἐπιμελημένης ἀγωγῆς· ὄντως δὲ πᾶν ὅ,τι ἀποκτᾷ τις διὰ τῆς μεθοδικῆς ἀγωγῆς καὶ τακτικῆς ἀσκήσεως εἶναι ἀληθῶς ἐκπληκτικόν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς, τὰ μᾶλλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀχάριστα στοιχεῖα, τὰ περιτρίμματα τῶν ὁδῶν, αὐτοὶ οἱ ἀμαθεῖς χωρικοὶ, οὓς ἀποσπῶμεν ἐκ τῆς ἐργασίας, ἀναπτύσσουσιν ἀρετὰς θάρρους, ὑπομονῆς καὶ θυσίας τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, ἃς οὐδέποτε ἤθελέ τις ὑποθέσει ἐμφωλευούσας ἐν αὐτοῖς. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, πεφρουρημένως πειθαρχούμενοι, παρέσχον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἢ κατὰ τοὺς φοβερωτέρους ἔτι κινδύνους τῆς θαλάσσης, παραδείγματα ἀληθοῦς ἀνδρείας καὶ ἡρωϊσμοῦ.

Ἄνευ ἠθικῆς πειθαρχίας, ἄνευ τακτικῆς ἀσκήσεως οὔτε μέθοδος, οὔτε τάξις δύναται νὰ ὑφίσταται ἐν τῇ ὀργανώσει τοῦ βίου. Μετ' αὐτῶν ἀναπτύσσεται τὸ πρὸς σεαυτὸν σέβας, τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸ ὑπακούειν καθίσταται ἕξις. Ὁ ἄνθρωπος ὁ γινώσκων κάλλιον νὰ κυβερνᾷ ἑαυτὸν, ὁ ἔχων ἑπομένως καὶ πλείονα αὐτοβουλίαν, μένει ἐσαεὶ ὑποτεταγμένος ὑπὸ πειθαρχίαν· ὅσῳ δὲ αὕτη εἶναι τελειοτέρα, τόσον ἡ ἠθικὴ ἰσορροπία εἶναι ἐντελεστέρα. Πρέπει νὰ εἶναί τις κύριος τῶν ἐπιθυμιῶν του καὶ νὰ ὑποτάσσῃ ταύτας εἰς ὑψηλοτέρας δυνάμεις τῆς φύσεώς του, ὁρίζων εἰς αὐτὰς ὁδηγὸν τὴν συνείδησιν, ἄλλως καθίσταται δοῦλος τῶν κλίσεών του, καὶ παίγνιον τῆς φαντασίας του καὶ τῶν ἐντυπώσεών του.

Ἡ *πρώτη σχολὴ* τῆς ἠθικῆς πειθαρχίας καὶ ἡ ἀρίστη εἶναι, ὡς καὶ προηγουμένως κατεδείξαμεν, ἡ *οἰκογένεια*· μετὰ ταύτην ἔρχεται τὸ *σχολεῖον* καὶ τέλος ἡ *κοινωνία*. Ἑκάστη τῶν βαθμίδων τούτων παρασκευάζει τὸν ἄνθρωπον πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν ἑτέραν. Τὸ μέλλον δὲ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐξαρτᾶται, καθόλου εἰπεῖν, ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῶν. Ἐάν τις δὲν ἔζησεν ἐν οἰκογενείᾳ, ἐὰν δὲν ἐφοίτησεν εἰς σχολεῖον, ἐὰν ἀφέθη ἄνευ ἀνατροφῆς, οὐαὶ αὐτῷ, οὐαὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἧς εἶναι μέλος.

Οἰκογένεια κάλλιον ὀργανωμένη θεωρητέα ἐκείνη ἐν ᾗ ἡ πειθαρχία εἶναι τελειοτέρα καὶ ὅπου συνάμα ἡ ἄσκησις αὐτῆς δὲν εἶναι τόσον ἐπαισθητή. Ἡ ἠθικὴ πειθαρχία ἐνεργεῖ μετὰ δυνάμεως νόμου φυσικοῦ. Οἱ εἰς αὐτὴν δὲ ὑποτασσόμενοι πράττουσι τοῦτο ἀνεπαισθήτως.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἑστίᾳ περιέργως κατεδείχθη ὑπὸ γεγονότος, ὅπερ διηγεῖται ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς ἡ mistress Schimmelpenninck: Κυρία ἐπισκεφθεῖσα μετὰ τοῦ συζύγου της τὰ πλεῖστα τῶν φρενοκομείων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης παρετήρησεν ὅτι οἱ πλείονες τῶν παραφρόνων ἦσαν μονογενεῖς υἱοί, ὧν ἡ θέλησις κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἡλικίαν οὐδέποτε σχεδὸν ὑπεβλήθη εἰς πειθαρχίαν· ὀλιγώτεροι δὲ ἦσαν οἱ ἀνήκοντες εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν.

Καίτοι ἡ ἠθικὴ φύσις ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως καὶ τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ἐκ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ παραδείγματος τῶν περὶ αὐτοὺς, οὐχ ἧττον *ἕκαστος ἄνθρωπος δύναται νὰ διευθύνῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν, νὰ συγκρατήσῃ αὐτὴν, νὰ ὑποβάλῃ εἰς πειθαρχίαν καὶ καρτερικῶς νὰ ἐπαγρυπνήσῃ*. Εἶπέ ποτε καθηγητὴς ὅτι αἱ ἕξεις καὶ αἱ κλίσεις διδάσκονται ὡς αἱ γλῶσσαι.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι οἱουδήποτε ἐπαγγέλματος ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου πρέπει νὰ ὑποτάσσωνται εἰς κανόνας καὶ σύστημα αὐστηρόν. Μέγα μέρος τῆς ἐπιτυχίας πολλῶν ἔργων τοῦ συνήθους βίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἕξεως, ἣν ἀπέκτησαν οἱ ἐργάται αὐτῶν, τοῦ νὰ εἶναι κύριοι ἑαυτῶν καὶ κύριοι τῶν ἄλλων. Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐγκράτεια ἐξομαλύνουσι τὴν ὁδὸν καὶ ἀναίγουσι πολλὰς ἄλλας, αἵτινες ἤθελον μείνει ἄνευ αὐτῶν κεκλεισμέναι. Τοῦτο λέγομεν καὶ περὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἕκαστος ὀφείλει εἰς ἑαυτόν· διότι ὁ σεβόμενος ἑαυτὸν, ἐν γένει σέβεται καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καθημερινοῦ βίου, λέγομεν καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς. Αἱ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιτυχίαι ἐπετεύχθησαν μᾶλλον διὰ τῆς ὑπομονῆς παρὰ διὰ τῆς ἱκανότητος, μᾶλλον διὰ τοῦ χαρακτῆρος παρὰ διὰ τῆς ἀγχινοίας· ὁ μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν, στερεῖται ὑπομονῆς καὶ λεπτῆς διαγνώσεως· δὲν δύναται δὲ, οὕτως ἔχων, οὔτε ἑαυτὸν οὐδὲ ἄλλους νὰ κυβερνήσῃ. Ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον τοῦ Πὶτ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα ὁποία εἶναι ἡ ἰδιότης, ἣν πρέπει νὰ ἔχῃ ἀναγκαίως ὁ ὑπουργός. Ἡ *εὐγλωττία*, εἶπεν εἷς, ἡ *μάθησις*, εἶπεν ἕτερος, ἡ *φιλεργία*, ἀπήντησε τρίτος. Ὄχι, εἶπεν ὁ Πὶτ, ἡ *ὑπομονή*. Ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν δὲ ταύτην ὁ Πὶτ ὑπερεῖχε πάντων. Ὁ φίλος αὐτοῦ Ῥοβέρτος Ῥόζε εἶπεν ὅτι οὐδέποτε εἶδε τὸν Πὶτ ἐν δυσθυμίᾳ. Ἐν τούτοις ἂν καὶ ἡ ὑπομονὴ ἐν γένει θεωρεῖται ἡ ἀρετὴ *τῶν ἡρώων*, ὁ Πὶτ συνέδεε τὴν ὑπομονὴν πρὸς τὴν μᾶλλον ἔκτακτον ταχύτητα. Ἐσκέπτετο ταχέως καὶ ἐξετέλει ταχέως τὰς ἀποφάσεις του.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἐγκρατείας μορφοῦται ὁ ἀληθῶς ἡρωϊκὸς χαρακτήρ. Ὁ μέγας Χάμπδεν (Hampden) ἐκέκτητο εἰς μέγα βαθμὸν τὰς ἐξόχους ταύτας καὶ εὐγενεῖς ἀρετὰς, ἃς ὁμολογουμένως ἀναγνωρίζον καὶ αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι. Ὁ Κλάρενδων εἰκονίζει αὐτὸν ὡς ἄνδρα ὁμαλοῦ ἤθους καὶ σπανίας μετριοφροσύνης, ἐμφύτου εὐγενείας καὶ φύσεως ζωηρᾶς καὶ εὐθύμου. Ἦτο μειλίχιος καὶ γλυκὺς, καίπερ ἀτρόμητος· ἡ ὁμιλία του ἦτο ἄμεμπτος, ἡ δὲ καρδία πλήρης ἐνθέρμου συμπαθείας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὀλίγον ὡμίλει, ἀλλ' ἑκάστη λέξις αὐτοῦ, ἀσπίλου τὸν χαρακτῆρα ὄντος, εἶχε βάρος. Ἦτο σωφρονέστατος καὶ ἐγίνωσκε ν' ἀσκῇ ἐπὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τῶν αἰσθημάτων ἀπόλυτον κράτος· τοῦτο δ' ἔδιδεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ὁρμητικὸς χαρακτὴρ δὲν εἶναι πάντοτε κακός. Ὅσον ὅμως ὁ χαρακτὴρ εἶναι ὁρμητικὸς τόσῳ παριστᾶται ἀνάγκη νὰ πειθαρχῆται καὶ δαμάζηται. Ὁ δόκτωρ Τζόνσων λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι γηράσκοντες βελτιοῦνται χάρις εἰς τὴν πεῖραν, ἣν ἀνέκτησαν· τοῦτο ὅμως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς φύσεώς των. Οὐχὶ τόσον τὰ σφάλματα κατέστρεψαν πολλοὺς, ὅσον ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐβίωσαν μετὰ τὴν διάπραξιν αὐτῶν. Οἱ φρόνιμοι συνετίζονται ἐκ τῶν σφαλμάτων των, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ πεῖρα οὐδὲν διδάσκει, καὶ οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ καθίστανται στενώτεροι τὸν νοῦν, φαυλότεροι καὶ ἐλαττωματικώτεροι.

Ὅ,τι ὀνομάζομεν εἰς τοὺς νέους ὁρμητικὸν χαρακτῆρα εἶναι συνήθως μέγα κεφάλαιον δραστηριότητος, τὸ ὁποῖον ὁ χρόνος δὲν ὡρίμασεν, ὅπερ δύναται νὰ καταναλωθῇ εἰς ἐπωφελῆ ἐργασίαν, χαρηγουμένης πάσης εὐκολίας. Ἡ ὁρμητικότης τοῦ χαρακτῆρος ἐνίοτε εἶναι ἰσχυρὰ θέλησις καὶ εὐερέθιστος. Ἄνευ ὁδηγοῦ μένουσα ἐκδηλοῦται ὑπὸ φανταστικῶν ἐξεγέρσεων θυμοῦ, διευθυνομένη ὅμως ὡς ἀτμὸς ἐν μηχανῇ δύναται ν' ἀποβῇ πηγὴ δραστηριότητος καὶ ὠφελείας.

Ὁ περιώνυμος κόμης Σταφὸρδ ἦτο φύσεως εὐρεθίστου καὶ ἐμπαθοῦς, καὶ ἐπὶ μακρὸν ἠγωνίσθη νὰ κατανικήσῃ τὸ ἦθος τοῦτο. Ἀναφέρων τὴν συμβουλὴν φίλου του, τοῦ γηραιοῦ γραμματέως Κὸκ, ὄντος ἱκανῶς εἰλικρινοῦς ὅπως ὑποδείξῃ αὐτῷ τὸ ἐλάττωμά του καὶ προφυλάξῃ ἐκ τοῦ κινδύνου ἐφ' ὃν ἐφέρετο, ἔγραφε: «Μοὶ ἐδώσατε καλὴν συμβουλὴν ὑπομονῆς· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἡλικία μου καὶ αἱ κλίσεις μου αἱ φυσικαὶ καθιστῶσί με ὁρμητικώτερον τοῦ δέοντος, δι' ἐλπίδος ὅμως ἔχω ὅτι ἡ πεῖρα καὶ ἡ μεγάλη ἐπαγρύπνησις ἐπ' ἐμὲ αὐτὸν θὰ προάγωσι καὶ θὰ δαμάσωσι τὸ ἦθός μου. Ἐν τούτοις ἐλπίζω ὅτι θὰ τύχω τῆς συγγνώμης τῶν ἄλλων διότι ὁ ὁρμητικός μου χαρακτὴρ θέλει δαπανηθῇ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης, τῆς τιμῆς καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ κυρίου μου. . .»

Ὁ Κρόμβελλ εἰκονίζεται ἡμῖν ἐπίσης ὡς ἔχων ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ χαρακτῆρα ἰδιότροπον, παράφορον, ἰσχυρογνώμονα καὶ ἀδιόρθωτον, μετὰ νεανικῆς δραστηριότητος, ἥτις κατηναλίσκετο εἰς ποικίλας κακὰς πράξεις. Ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει εἶχε φήμην ταραχοποιοῦ, καὶ μεγάλοις βήμασιν ἔτρεχε πρὸς τὸ κακόν, ὅτε ἡ θρησκεία ὑπὸ τὴν αὐστηροτέραν αὐτῆς περιβολὴν ἔθετο χεῖρα ἐπὶ τῆς βιαίας ἐκείνης φύσεως, ὑποτάξασα εἰς τοὺς σιδηροῦς κανόνας τοῦ καλβινισμοῦ. Διεύθυνσις ὅλως νέα ἐδόθη εἰς τὴν δραστηριότητά του· ἀνέῳξεν ὁδὸν εἰς τὸν δημόσιον βίον, οὕτω δὲ ὁ Κρόμβελλ κατώρθωσεν ἐπὶ εἴκοσι περίπου ἔτη νὰ δεσπόσῃ τῆς Ἀγγλίας. Τοιοῦτοι εἰκονίζονται καὶ οἱ νεανικοὶ χαρακτῆρες τῶν ἀνδρείων πριγκίπων τῆς οἰκογενείας Νασὼ, τοῦ Βελλιγκτῶνος, τοῦ Ναπολέοντος, τοῦ ποιητοῦ Βορδοβόρθ.

Δυνατὸν νὰ ἔχῃ τις ἀσθενὲς σῶμα καὶ φυσικὴν κατασκευὴν, ἀλλὰ νὰ εἶναι πεπροικισμένος διὰ μεγάλης ψυχῆς, ἐνεργητικῆς καὶ εὐγενοῦς. Ὁ καθηγητὴς Τυνδὰλ ἐχάραξεν ἡμῖν ὡραίαν εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Φαραδάϋ καὶ τῶν ἀφιλοκερδῶν αὐτοῦ ἔργων ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης. Παριστᾷ αὐτὸν ὡς φύσεως ἰσχυρᾶς, ὁρμητικῆς, ἐξόχως ὅμως εὐαισθήτου καὶ τρυφερᾶς. Ὑπὸ τὴν γλυκύτητα καὶ πραότητα αὐτοῦ ἐκρύπτετο, λέγει, ἑστία ἡφαιστείου. Ἦτο ζωηρὸς καὶ εὐερέθιστος, ἀλλ' εὐκόλως κατεπραΰνετο. Δὲν κατηνάλωσε τὸ πῦρ τῆς φύσεώς του εἰς ἀνωφελῆ πάθη, ἀλλ' εἶχε κατασταθῇ κέντρον ἀκτινοβόλων ἀκτίνων, αἵτινες ἐφώτισαν καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον καὶ τὸν τῶν ἄλλων.

Θελκτικὸν δεῖγμα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Φαραδάϋ, ὅπερ εἶναι ἄξιον νὰ μνημονευθῇ, μαρτυ-

ροῦν τὸ κράτος ὅπερ ἤσκει ἐφ' ἑαυτοῦ, εἶναι ἡ αὐταπάρνησις. Ἀφιερωμένος εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀναλυτικῆς χημείας, ἠδύνατο ταχέως νὰ ἀποκτήσῃ μεγάλην περιουσίαν, ἀλλ' εὐγενῶς ἀντέστη εἰς τὸν πειρασμὸν, καὶ προετίμησε τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης. «Ὑπολογίζων τις τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, λέγει ὁ Τυνδάλ, βλέπει ὅτι αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ, αὐτὸς ὁ μαθητευόμενος βιβλιοδέτου, εἶχε νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ περιουσίας 150,000 λιρῶν ἀφ' ἑνὸς, καὶ τοῦ ἀφιλοκερδοῦς τῆς ἐπιστήμης ἀφ' ἑτέρου· ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον καὶ ἀπέθανε πτωχός· ἔφερεν ὅμως τὴν δόξαν τοῦ νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ 40 ἔτη ἐφ' ὑψηλοῦ τὴν ἐπιστημονικὴν φήμην τῆς Ἀγγλίας.

Πᾶς ὅστις θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν βίον ἐντίμως καὶ εἰρηνικῶς, ἀναγκαίως πρέπει νὰ μάθῃ νὰ παραιτῆται ἐνίοτε τὰ ἴδια συμφέροντα, μικρὰ καὶ μεγάλα. Πρέπει νὰ μάθῃ ἄλλοτε μὲν νὰ ὑποφέρῃ, ἄλλοτε δὲ ν' ἀπέχῃ. Τὸ ἦθος πρέπει νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν κρίσιν καὶ ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι ἐρεθιστικὸν, προπετὲς καὶ σαρκαστικόν. Ἐὰν συνειθίσῃ τις τὸν νοῦν του εἰς τοῦτο, δύναται διαρκῶς νὰ ἵσταται μακρὰν τῶν τοιούτων δαιμόνων.

Εἶναι ὡσαύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀτομικὴν ἡμῶν εὐτυχίαν νὰ δυνάμεθα νὰ εὕμεθα *κύριοι τῆς γλώσσης ἡμῶν*, ὡς καὶ τῶν πράξεων· διότι ὑπάρχουσι λέξεις πλήττουσαι σκληρότερον τοῦ ἐγχειριδίου, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν: *Ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τσακίζει*· «ὁ Θεὸς φυλάξοι», λέγει ἡ *μὲς Βρέμερ* ἐν τῇ Οἰκογενειακῇ ἑστίᾳ, «ἐκ τῆς καταστρεπτικῆς δυνάμεως τῶν λέξεων! Ὑπάρχουσι λόγοι σπαράσσοντες τὴν καρδίαν κάλλιον τῶν μᾶλλον τεθηγμένων ξιφῶν, λόγοι, ὧν ἡ πληγὴ προξενεῖ ἀλγηδόνας καθ' ἅπαντα τὸν βίον».

Εἶναι λοιπὸν ἴδιον ἀνθρώπου ἀγαθοῦ ἤθους τοῦ νὰ εἶναι κύριος τῶν λόγων· ὁ ἐχέφρων καὶ ἀνεκτικὸς θὰ κρατήσῃ ἐν ἑαυτῷ λόγον δηκτικὸν καὶ αὐστηρὸν, δυνάμενον νὰ ψυχράνῃ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἄλλου, ἐνῷ ὁ ἀνόητος, λέγων ἀπερισκέπτως ὅ,τι ἤθελε διέλθει τῆς κεφαλῆς του, θυσιάζει διὰ μίαν ἀστειότητα τὸν φίλον του.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι πολλοὶ οὐχὶ ἀνόητοι, ἀλλ' ἀπερίσκεπτοι ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Πολλάκις ἄνθρωποι νοημονέστατοι καὶ ὁρμητικοὶ, ἔχοντες ἕτοιμον τὸ πνεῦμα καὶ κοπίδα τὸν λόγον, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν χειροκροτημάτων ἔρριψαν σαρκαστικοὺς λόγους, οἵτινες βραδύτερον ἐπέπεσον κατ' αὐτῶν, μέγιστον κακὸν προξενήσαντες. «Τὸ κακὸν τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος, λέγει ὁ Herbert, ἐπαναπίπτει συνήθως εἰς τὴν καρδίαν». Δύνατάι τις μάλιστα ν' ἀναφέρει πολιτικοὺς ἄνδρας ἀποτυχόντας, διότι ἦσαν ἀνίκανοι νὰ κρατήσωσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, δηκτικὴν οὖσαν πρὸς τοὺς ἀντιπάλους. «Μία φράσις, λέγει ὁ Βένθαμ, συνετάραξε πολλὰς φιλίας καὶ ἴσως βασίλεια πλείω τοῦ ἑνός». Διὰ τοῦτο ὅταν τις αἰσθάνεται τὸν πειρασμὸν νὰ γράψῃ εὐφυᾶ μὲν λόγον ἀλλὰ τραχὺν, κάλλιον νὰ καταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὸ βάθος τοῦ μελανοδοχείου του, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ δυσκολία αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Ἱσπανικὸν λόγιον λέγει, ὅτι «τὸ πτερὸν τῆς χηνὸς συνήθως πληγώνει ἰσχυρότερον τοῦ ὄνυχος τοῦ λέοντος».

Ὁ Καρλύλος εἶπεν ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ὀλιβιέρου Κρόμβελλ· «Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς σκέψεις του, οὐδέποτε δύναται νὰ διαπράξῃ μεγάλα ἔργα». Ὁ Γάλλος Λακορδαῖρος θέτει εἰς τὴν πρώτην τάξιν τὸν λόγον, εἰς τὴν δευτέραν τὴν σιωπήν. *Μετὰ τὸν λόγον*, λέγει, *ἡ σιωπὴ εἶναι ἡ μεγαλειτέρα δύναμις*.

Εἶναι ἐν τούτοις στιγμαὶ καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς εἶναι οὐ μόνον συγγνωστέον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν ἀγανάκτησίν του. Πρέπει νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ψεύδους, τῆς οἰήσεως καὶ τῆς σκληρότητος. Ὁ ὑπὸ ἀληθινῶν αἰσθημάτων ἐμφορούμενος πρέπει νὰ ὑψοῦται ὑπὲρ πᾶσαν χαμέρπειαν καὶ ἀδικίαν, καὶ ὅταν μάλιστα οὐδεμίαν ἔχῃ ὑποχρέωσιν νὰ ὁμιλήσῃ. «Δὲν θέλω νὰ ἔχω οὐδὲν κοινὸν, λέγει ὁ Πέρβες, μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἄλλων δὲν συγκινεῖ· οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει εἶναι μᾶλλον ἀγαθοὶ παρὰ κακοὶ, συνήθως ὅμως οἱ κακοὶ ὑπερέχουσι, διότι εἶναι τολμηρότεροι. Οὐδὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς νὰ θαυμάσωμεν τὸν ποιοῦντα λογικὴν χρῆσιν τῶν δυνάμεών του, καὶ πολλάκις μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦτο κηρυσσόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀναμφιβόλως πολλάκις μετεμελήθην διότι ὡμίλησα, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ πολλάκις μετεμελήθην διότι ἐσιώπησα».

Ὁ τὸ ἀγαθὸν ἀγαπῶν δὲν δύναται νὰ μένῃ ἀδιάφορος πρὸ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀδικίας. Ἐὰν ζωηρῶς αἰσθάνεται, ζωηρῶς θὰ ὁμιλήσῃ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τῆς παραφόρου καταφρονήσεως τῶν ἄλλων. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἄριστοι ὑπόκεινται εἰς τὸ κακὸν τοῦτο, οὐδόλως εἶναι ἀνεκτικοὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἄλλων, ἐνῷ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς τυγχάνουσιν ἄνδρες σοβαροί. Ἐξ ὅλων τῶν δώρων τῆς διανοίας, τὸ σπανιώτερον εἶναι ἡ ὑπομονὴ ἣν ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἄνθρωπος ἀνεπτυγμένου νοὸς, πρὸς ἄνθρωπον μὴ τοιοῦτον. Τὸ καλλίτερον φάρμακον πρὸς ἄρσιν τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι ἡ φρόνησις καὶ ἡ αὔξησις τῆς πείρας τοῦ κόσμου. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἄνθρωποι τυχόντες ὑψηλῆς ἀνατροφῆς καὶ μεγάλης πείρας εἶναι ὑπομονητικοὶ καὶ ἀνεκτικοὶ, κρίνουσι τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων καὶ τὰ μειονεκτήματα,

λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν τὰς περιστάσεις ἐν αἷς ἀνετράφησαν καὶ διέτριψαν καὶ αἵτινες ἐμόρφωσαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. «Δὲν βλέπω οὐδεμίαν τῶν κακῶν πράξεων, ἃς ἄλλοι ἔπραξαν, τὴν ὁποίαν νὰ μοὶ ἠδυνάμην νὰ πράξω καὶ ἐγώ», ἔλεγεν ὁ Γκαῖτε. Τὸ αὐτὸ περίπου ἀπεφήνατο καὶ ἕτερος σώφρων καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ, βλέπων κακοῦργον ἀπαγόμενον εἰς φυλακήν· «Ἐκεῖ θὰ ἀπηγόμην κἀγὼ, εἶπεν, ἄνευ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ».

Ὁ βίος, κατὰ μέγα μέρος, θὰ εἶναι οἷος παρ' ἡμῶν διαπλασθῇ. Ὁ εὔθυμος ἄνθρωπος βλέπει τὸν κόσμον ὑπὸ χαρμόσυνα χρώματα, ὁ κατηφὴς ὑπὸ μέλανα. Συνήθως βλέπομεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν φύσιν ἀντανακλωμένην εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς. Ἐὰν εὕμεθα φιλόνεικοι θὰ εὕρωμεν καὶ τούτους ἐπίσης, ἐὰν φιλελεήμονες πρὸς αὐτοὺς, θὰ εὕρωμεν τοιούτους καὶ αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τινος ἑσπερίδος ἐπιστρέφων κύριός τις εἰς τὸν οἰκόν του, εἶπεν εἰς ἀστυνομικὸν κλητῆρα ὃν συνήντησε καθ' ὁδὸν ὅτι παρηκολουθεῖτο ὑπό τινος ὑπόπτου ὄψεως ἀνθρώπου. Ἐγένετο ἔρευνα καὶ εὑρέθη ὅτι ὁ παρακολουθῶν ἦτο ἡ σκιὰ τοῦ κυρίου! Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ· οὗτος εἶναι ἡ ἀντανάκλασις ἡμῶν αὐτῶν.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ζῶμεν ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἐφελκύωμεν τὸ σέβας αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς, ὀφείλομεν νὰ σεβώμεθα τὴν προσωπικότητά των. Ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἰδίους τρόπους καὶ ἦθος ὡς ἔχει ἀνάστημα καὶ μορφήν· ὀφείλομεν λοιπὸν πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ φερώμεθα καθ' ὃν τρόπον θέλομεν καὶ οὗτοι νὰ φέρωνται πρὸς ἡμᾶς.

Πολλάκις δὲν βλέπομεν τὸ εἰς ἡμᾶς ὑπάρχον γελοῖον, καὶ ὅμως ὑπάρχει.

Εὑρίσκομεν θαυμασίας συμβουλὰς ἐν ἐπιστολῇ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου Φαραδάϋ πρὸς τὸν φίλον του Τυνδάλ. Εἶναι πλήρης πατριωτικῆς σοφίας, πόρισμα μακρᾶς πείρας καὶ πλουσίας τοῦ βίου. «Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἴπω, ἐγὼ ὁ γέρων ἤδη, ὅστις εἶχον τόσον χρόνον ὅπως ἐπισκοπήσω τὰ πράγματα, ὅτι ἐν τῇ νεότητί μου πολλάκις παρετήρησα ὅτι κακῶς ἡρμήνευον τὰς προθέσεις τῶν ἄλλων, ἐνῷ δὲν εἶχον τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἀπέδιδον εἰς αὐτάς· κατὰ γενικὸν κανόνα, προτιμότερον εἶναι νὰ δεικνύεταί τις δύσνους ὅταν φράσις τις φαίνεται δηκτικὴ, εὔθετος δὲ νὰ δράττεται αὐτῆς, ὅταν περιέχῃ ἀγαθόν τι αἴσθημα. Ἡ ἀλήθεια τάχιον ἢ βράδιον θ' ἀναλάμψῃ καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἐὰν ἔχωσιν ἄδικον ταχύτερον θέλουσι κατανοήσει ὅτι προσεφέρθη τις πρὸς αὐτοὺς εὐπροσηγόρως καὶ οὐχὶ τραχέως. Ὅ,τι θέλω νὰ εἴπω συνοψίζεται ἐν τοῖς ἑξῆς· ὅσῳ τὸ δυνατὸν πρέπει τις νὰ μένῃ τυφλὸς κατὰ τῆς μεροληψίας, ἄγρυπνος δὲ ἐνώπιον τῆς ἀγαθῆς θελήσεως. Εἶναί τις εὐτυχέστερος ὅταν ἀναζητῇ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν εἰρήνην. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς πόσον πολλάκις ἠγανάκτησα ὅταν ἀπήντησα ἀντίστασιν, ἢ ἀδικίαν, ἢ ἀλαζονείαν.

Ἐν τούτοις ἐζήτησα πάντοτε καὶ πιστεύω ὅτι ἐπέτυχον νὰ ἀποφύγω τὰς τοιούτου εἴδους ἀνταποδόσεις. Δύναμαι νὰ σοὶ βεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε ἀπέτυχον».

Οὐδεὶς ἐγνώρισε κάλλιον τοῦ ποιητοῦ Βοῦρνς τὴν ἀξίαν, ἣν ἔχει ἡ δύναμις τοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ τις θέλησιν εἰς ἑαυτὸν, οὐδεὶς ἐδίδαξεν αὐτὴν εὐγλωττότερον εἰς τοὺς ἄλλους· ὅταν ὅμως ὁ Βοῦρνς ἤρχετο ἐπὶ τὸ ἔργον ἦτο ἀσθενὴς ἐν ἀσθενέσι. Δὲν ἠδύνατο νὰ παραιτηθῇ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐκσφενδονίσῃ σαρκασμὸν εὐφυῆ, ἀλλὰ τραχὺν κατά τινος. Εἷς τῶν βιογράφων του εἶπε περὶ αὐτοῦ, ὅτι πολλάκις ἀντὶ δέκα ἀστειοτήτων διήγειρε κατ' αὐτοῦ ἑκατὸν ἐχθροὺς, καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις οὐδεμία ὑπῆρχεν ὑπερβολή. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον τοῦτο· ὁ Βοῦρνς οὐδεμίαν εἶχε δύναμιν ἐπὶ τῶν παθῶν του, εἶχε χαλαρώσει τοὺς χαλινούς. Τοῦτο δὲ κατέρριψεν αὐτὸν χαμαὶ καὶ κατεσπίλωσε τὸ ὄνομά του. Ἓν τῶν καλλιτέρων ποιημάτων του ὅπερ ἔγραψεν ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιοκτὼ ἐτῶν ἐπιγράφεται «Ὁ ἐπιτάφιος ἑνὸς βάρδου». Περὶ αὐτοῦ δὲ λέγει ὁ Βορδσβόρθ τὰ ἑξῆς: «Ἰδοὺ ὁμολογία εἰλικρινὴς καὶ πανηγυρικὴ, πάνδημος διακήρυξις ἐλευθέρας θελήσεως, ἐξομολόγησις θρησκευτικὴ, ποιητικὴ καὶ ἀνθρώπινος· ἱστορία ὑπὸ τὸν τύπον προφητείας». Κατέλιγε τὸ ποίημα διὰ τῶν ἑξῆς λόγων:

«Ἀναγνῶστα, ἄκουσον. Εἴτε ἀκολουθεῖς μέχρι πέραν τῶν πόλων τὸ ἐλατήριον τῆς διανοίας σου, εἴτε εἰς τὰ σκότη ὀρύσσεις ὁπὴν γήϊνον ὅπως ἐντίμως ἐκεῖ καταφύγῃς, μάθε ὅτι ἡ ἐγκράτεια ἡ μετὰ συνέσεως καὶ ἀκέψεως εἶναι ἡ βάσις πάσης σοφίας».

Ἐν τούτοις ἐν τῶν ἐλαττωμάτων, ἅτινα ἐπήνεγκον τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Βοῦρνς, καὶ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἐλαττωμάτων, διότι γεννᾷ πολλὰ ἄλλα, ὑπῆρξεν ἡ μέθη.

Ἡ ἀκρασία δὲν δύναται νὰ καταπολεμηθῇ εἰμὴ διὰ ἠθικῶν ὅπλων, διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ χαρακτῆρος, διὰ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς σαυτὸν, διὰ τῆς ἐγκρατείας. Οὐδεὶς ἕτερος τρόπος ὑπάρχει. Ἡ ἀναμόρφωσις τῶν θεσμῶν, ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐλευθερίας τῆς ψήφου, ἡ μᾶλλον ὠργανωμένη κυβέρνησις, ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις ἢ μᾶλλον ἐκτεταμένη δὲν δύνανται ν' ἀνεγείρωσι λαὸν ἑκουσίως παραδιδόμενον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν αἰσθήσεων. Ἡ θεραπεία τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν εἶναι ἡ καταστροφὴ τῆς ἀληθινοῦς εὐδαιμονίας· ὑποσκάπτει τὴν ἠθικὴν, καταστρέφει τὴν δραστηριότητα, καὶ ἐξασθενεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ῥώμην τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀτόμων.

Ὁ ἔντιμος ἀνὴρ εἶναι ἐγκρατὴς εἰς τὰς δα-

πάνας του καὶ διάγει ἐντίμως· δὲν ζητεῖ νὰ φαίνεται πλουσιώτερος, οὐδὲ συνάπτων χρέη νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τῆς καταστροφῆς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτινος τὰ εἰσοδήματα εἶναι μέτρια οὐδέποτε εἶναι πτωχὸς ὅταν ἔχῃ χαλινὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας του· εἶναι μάλιστα πλούσιος ὅταν τὰ εἰσοδήματά του ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Ὁ Σωκράτης βλέπων μεγάλην ποσότητα θησαυρῶν, κοσμημάτων καὶ ἄλλων πολυτίμων πραγμάτων, ἅτινα ἔφερον πομπικῶς ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε: «Τόρα παρατηρῶ πόσα πράγματα ὑπάρχουσιν, ὧν οὐδεμίαν ἔχω ἀνάγκην».

Ἐνίοτε σκέψεις τάξεως ἀνωτέρας τῶν τοῦ συνήθους βίου, δύνανται νὰ κατασήσωσί τινα ἀδιάφορον πρὸς τὰ χρήματα, ὡς τὸν Φαραδάϋ, ὁ ὁποῖος χάριν τῆς ἐπιστήμης ἐθυσίασε τὸν πλοῦτον. Ἀλλ' ὅταν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ τὰς ἀπολαύσεις, ἃς τὰ χρήματα χορηγοῦσι, πρέπει νὰ κερδίζῃ αὐτὰ ἐντίμως καὶ νὰ μὴ ζῇ δαπάνας τῶν ἄλλων, ὡς πράττουσιν οἱ συνάπτοντες χρέη, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ἐξοφλήσωσιν. Ἠρώτησάν τινά ποτε κατεβεβαρημένον ὑπὸ χρεῶν πόσον ἐπλήρωνε τὸν οἶνον· ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλ' ὑπέθετεν ὅτι ἔγραφον κἄτι τι εἰς ἓν βιβλίον.

Ἐν τούτοις αὐτὸ *τὸ γράφειν κἄτι τι εἰς βιβλίον* ὑπῆρξεν ἡ καταστροφὴ πολλῶν ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἀνθρώπων.

Α. Μ.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * Κ.]

Συνέχεια ἰδε σελ. 419.

II

Παρῆλθον πολλὰ ἔτη. Ἅπαντα τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ὄντα ηὐξήθησαν. Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν δὲν ἦτο πλέον τὸ ἄλλοτε λεπτὸν καὶ αἰσθηματικὸν παιδίον, ἀλλὰ νεανίας, ὅστις εἰ καὶ φιλάσθενος συνήθως, ἐκέκτητο ἀσυνήθη ἰσχὺν χαρακτῆρος, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ ἀνεπτύχθη μετὰ τῆς ἡλικίας, κτησάμενον ἀληθῶς παράδοξον εὐστάθειαν καὶ εὐρύτητα, σχετικῶς πρὸς τὸν βίον, ὃν ἦγεν. Ἡ ὑγεία του ἐν τούτοις ἤκιστα εἶχε βελτιωθῆ, ἐκ διαλειμμάτων δὲ καθίστατο θῦμα σκληρᾶς ἀγωνίας, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς ζωῆς του.

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἦτο ἀείποτε ὁ δυστυχὴς δύσμορφος, δυσκόλως δυνάμενος νὰ βαδίσῃ, ἐνῷ ἡ δυσμορφία αὐτοῦ, εἰ καὶ ἦττον ἐκφανὴς ἤδη, ἐπέσυρεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν πάντων.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγένετο ἐνῆλιξ, κατὰ δὲ τὴν ρητὴν ἐπιθυμίαν του ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐγένοντο ἑορταί, διασκεδάσεις, ἐλεημοσύναι διὰ τοὺς πτωχοὺς τῶν κτήσεών του, καὶ γεύματα προσηνέχθησαν εἰς τοὺς γαιοκτήμονας καὶ τοὺς πολίτας τῆς Κροστόνης. Αὐτὸς δὲ, ἀποφεύγων πάντοτε ὑφ' οἱανδήποτε πρόφασιν νὰ παρουσιάζηται εἰς τὸ δημόσιον, ἀπέστη τῆς εἰς Βρανδῶνα μεταβάσεως.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος εἶχε καταλίπει τὸ λύκειον τοῦ Ἔτων χάριν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, ὅπου ἐξηκολούθει τὰς ἀχαλινώτους αὐτοῦ παραδόξους συνηθείας, ἦττον διεφθαρμένος ἐν τούτοις παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν.

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του ἀναμφιβόλως ἐξήσκησε σωτήριον ἐπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν λόρδον Σαινζερμαίν, εἰ καὶ ἐνίοτε δὲ ἀκηδὴς καὶ ἀπότομος μάλιστα ἀπέναντι αὐτοῦ, συμπεριεφέρετο πρὸς αὐτὸν μετὰ περιποιήσεως καὶ ὑπό τινα ἔποψιν μετὰ τρυφερᾶς ἀφοσιώσεως.

Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 18..., μετὰ ἑξαετῆ μακρὰν τῶν ἐν Βρανδῶνι κτήσεων αὐτῆς διαμονὴν ἡ οἰκογένεια, τὴν ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν εἶχον ἰδεῖ πλέον, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πύργον καὶ ἐγκατεστάθη ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ θέρος.

Πόσαι μεταβολαὶ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν!

Ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν ἦτο ἤδη ἀνὴρ πλήρης ἐνεργείας, βουλήσεως, ὑπερτέρας διανοίας, ἔχων τὸ μέτωπον εὐρὺ, σοβαροὺς δὲ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ δὲ λόρδος Λουδοβίκος ἦτο ἀληθὲς θαῦμα καλλονῆς, καὶ ἀληθῶς τὸ ὡραιότερον ὑπόδειγμα τῆς ὡραιοτέρας ἐπὶ τῆς γῆς φυλῆς: τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο εἰλικρινὲς, πλῆρες ζωηρότητος, οἱ ὀφθαλμοί του σπινθηροβολοῦντες, τὰ χείλη του ἀγέρωχα καὶ ὑπερήφανα, ἀλλὰ γλυκαινόμενα ὑπὸ μειδιάματος ἀορίστου θελγήτρου, τὸ ἀνάστημά του ὑψηλὸν, ἀνάλογον, σπάνιον τὴν χάριν, τὰ δὲ σχήματα αὐτοῦ καὶ αἱ κινήσεις ἦσαν μοναδικαὶ κατὰ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν.

Ἡ μήτηρ του ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀποκλειστικὴν, φιλύποπτον καὶ ζηλότυπον λατρείαν. Ἡ χεὶρ τοῦ χρόνου εἶχε βαρέως καταπέσει ἐπ' αὐτῆς· τὸ χρῶμά της εἶχε μαρανθῆ· τὸ βλέμμα της κατέστη ὑπερβαλλόντως ψυχρὸν, τὸ ὕψος αὐτῆς τεταραγμένον καὶ ἀνήσυχον. Οἱ ἀκόρεστοι πόθοι, ἡ δυσαρέσκεια τοῦ παρόντος, ὁ φόβος τοῦ μέλλοντος, τὰ σκοτεινὰ πάθη, ἡ ζηλοτυπία, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος εἶχον γηράσει αὐτὴν πρωΐμως.

Αἱ νέαι δεσποινίδες ἐμορφώθησαν προφανῶς συμφώνως πρὸς τὴν δοθεῖσαν αὐταῖς ἀνατροφὴν,—πολυτελεῖς, ἀγέρωχοι, ψυχραὶ, εὐγενεῖς τοὺς τρόπους, εὐμετάβολοι τὸν χαρακτῆρα, ἄνευ φαντασίας καὶ καλαισθησίας, ἐξόχως ἀγαπῶσαι τὰς διασκεδάσεις τοῦ κόσμου, ἀνατραφεῖσαι μετὰ μεγίστης φροντίδος καὶ ἐν τούτοις πάσχουσαι πραγματικὴν ἄγνοιαν. «Ἡ ἐπιφάνεια, ἡ ἐπιφάνεια, μόνον ἡ ἐπιφάνεια!»

Ἡ κυρία Καρτβράϊτ ἦτο ἰσχυροτέρα καὶ ὠχροτέρα τοῦ συνήθους. Ἔζη ἀπομεμονωμένη οὕτως

εἰπεῖν εἰς τὰ δωμάτιά της, ἢ μᾶλλον εἰς τὰ τοῦ λόρδου Σαινζερμαὶν, διότι ἀμφότεροι εἶχον τηρήσει τὴν συνήθειαν νὰ ἔχωσι μίαν μόνον αἴθουσαν.

Ἀλλ' ἡ Λιλία! ἄ! πόσον ἦτο ἀξιολάτρευτος καὶ ὡραία ἡ Λιλία! Πῶς νὰ ζωγραφίσω τὸ θεῖον ἐκεῖνο δεκαεξαετὲς πλάσμα, μὲ τὴν ἀγγελικὴν αὐτοῦ μορφὴν, μὲ τὴν ἀκτινοβόλον αὐτοῦ νεότητα, ἀθωότητα καὶ εὐτυχίαν, τοὺς μεγάλους ἐκείνους, ζωηροὺς καὶ τρυφεροὺς ὀφθαλμοὺς, τὰς θελκτικὰς ἐκείνας παρειὰς, τὸ στόμα ἐκεῖνο τὸ δροσερὸν ὡς ἄνθος ἀποκτνέον τὴν πρωϊνὴν δρόσον, τὸ εὔκαμπτον καὶ χάριεν ἐκεῖνο ἀνάστημα, καὶ τοὺς χρυσοφαίους ἐκείνους βοστρύχους πλουσίως καταπίπτοντας ἐπὶ τραχήλου καὶ ὤμων λευκοτέρων καὶ τοῦ ἐλεφαντόδοντος;

Ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν ἀνεγίνωσκε κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, καθήμενος ἐν τῷ βάθει τοῦ ἑτέρου τῶν ἀρχαίων γοτθικῶν παραθύρων. Ὁ ἥλιος ἀκτινοβολῶν χρυσὸν καὶ πορφύραν, διεισέδυε διὰ τῶν ὑέλων καὶ τοῦ διαφανοῦς φυλλώματος ἀναριχωμένης ἀμπέλου, διαγραφούσης μυρία ἀραβουργῆ ἐπὶ τῶν λιθίνων γλυφῶν τῆς πλαγίας τοῦ πύργου ἀπόψεως. Ἔξω τοῦ θαλάμου ἡ Λιλία ἔψαλλεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου αὐτῆς μίαν τῶν μαγευτικῶν ἐκείνων ἰταλικῶν ἢ γερμανικῶν μελῳδιῶν, ὁπότε κατὰ πρῶτον ἐνόησα πᾶν αὐτῶν τὸ θέλγητρον. Ἡ δὲ κυρία Καρτβράϊτ εἰργάζετο πλησίον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

Ἐπλησίασα τὸ παράθυρον ἀπαρατήρητος ὑπὸ τῆς Λιλίας, ἀπορροφηθείσης καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ ᾄσματος. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ νέου λόρδου κατεπλάγην ἀμέσως ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμῶν συναντήσεως μεταβολῆς. Δὲν ἦτο πλέον ὁ ὠχρὸς καὶ φιλάσθενος ἐκεῖνος νεανίας, ἀλλ' ἀνὴρ ἀκμαῖος τὸ ἦθος, σταθερὸς καὶ ἰσχυρὸς τὴν ἔκφρασιν. Μ' ὑπεδέχθη μετὰ τῆς εἰλικρινεστάτης συμπαθείας, ἐγὼ δὲ τὸν συνεχάρην ἐπὶ τῇ ὑγιεῖ αὐτοῦ καταστάσει.

— Οὐδέποτε σᾶς εἶδον, τῷ εἶπον, τοσοῦτον ἐντελῶς ὑγιῆ.

— Σκέπτομαι, μ' ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἦναί τις ὑγιὴς, ὢν εὐτυχὴς, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θέλετε μάθει, ἀγαπητέ μου κύριε Οὐΐλσων, σεῖς, ὁ ἀρχαιότερος τῶν φίλων μου, ὅτι εἶμαι εὐτυχὴς καθ' ὁλοκληρίαν. Οἱ πόνοι μου, αἱ ἐσωτερικαὶ ἀταξίαι φαίνονται καταπαύσασαι, ὅλοι δὲ οἱ πόθοι μου τελοῦνται... Νομίζω ἐμαυτὸν τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς παρουσιάσω εἰς τὸν μαθητήν μου.. Ἀγαπητή μου Λιλία, ἰδοὺ ὁ κύριος Οὐΐλσων, ἐξηκολούθησε, βαδίζων ὀλίγα πρὸς αὐτὴν βήματα.

Ἐξηγέρθη ζωηρῶς· καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς ἐμὲ κρατούμενοι διὰ τῆς χειρός· ἐκεῖνος, ἔχων ἀγέρωχον ἦθος μεθ' ἡδονῆς μεμιγμένον· ἐκείνη δὲ ἐρυθριῶσα ἐξ ὁλοκλήρου. Ἐξεπλάγην τοσοῦτον ἐκ τῆς καλλονῆς αὐτῆς, ὥστε ἐπὶ στιγμὴν ὁ θαυμασμὸς μὲ ἠμπόδισε νὰ λαλήσω.

— Κύριε Οὐΐλσων, μοὶ εἶπε διὰ φωνῆς ὀξείας καὶ γλυκείας, πόσον χαίρω ὅτι σᾶς ἐπαναβλέπω! Πιστεύω ὅτι δὲν ἐλησμονήσατε τὴν μικρὰν Λιλίαν.

— Ἀδύνατον νὰ τὴν λησμονήσω!... καὶ ἐν τούτοις ηὐξήθητε τοιουτοτρόπως!.. Ἡ μικρὰ καὶ χαρίεσσα πανοῦργος—θὰ συγχωρήσητε τὴν ἀστειότητα—κατέστη τοσοῦτον χαρίεσσα νεᾶνις!

— Ὦ! κύριε Οὐΐλσων, αἱ φιλορρονήσεις εἶναι ἀπηγορευμέναι ἐδῶ. Ὁ καθηγητής μου παρ' οὐδενὸς παραδέχεται τὴν ἐλαφροτέραν δι' ἐμὲ κολακείαν... δὲν ἔχει οὕτω, Σαινζερμαίν; Μὲ ὑβρίζει ὑποθέτων με ἤδη ἀρκετὰ ματαίαν καὶ ἀρκετὰ ἀνόητον, ὥστε νὰ ἔχω ἀνάγκην τοιούτων ἐνθαρρύνσεων. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι, μεθ' ὅλην τὴν ἀπαγόρευσιν, θέλετε μείνει μεροληπτῶν ὑπὲρ τῆς μικρᾶς φίλης σας. Σᾶς βεβαιῶ, ὅτι ἐνδιαφέρομαι τὰ μέγιστα. Πῶς εὑρίσκετε τὸν λόρδον Σαινζερμαίν;

— Θαυμασίως ὑγιῆ.

— Ὦ! πόσον εἶμαι εὐτυχὴς ἀκούων σας νὰ τὸ λέγητε! δὲν ὑπεφέρει πλέον τώρα... καὶ εἴμεθα τόσον εὐτυχεῖς!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ λόρδου Σαινζερμαὶν ἦσαν προσηλωμένοι ἐπ' αὐτῆς λαλούσης, ἀποπνέοντες τὴν ἔκφρασιν τῆς συγκινητικωτάτης τρυφερότητος. «Ἀ! Λιλία! ἐφαίνοντο λέγοντες, τίς δὲν ἤθελεν εἶναι εὐτυχὴς ἐπὶ τοσοῦτον γλυκείᾳ καὶ ἁγνῇ ἀφοσιώσει;»

Ἔμεινα ἐπί τινα χρόνον συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτῶν. Ἡ Λιλία ἦτο ὅπως πάντοτε εὔθυμος καὶ φιλόγελως, ἄτακτος καὶ ζωηρὰ, μὲ τὴν αὐτὴν ἐνθουσιώδη καὶ γενναίαν καρδίαν. Εἶδον ὅτι ἦσαν οἱ καλλίτεροι φίλοι τοῦ κόσμου. Συμπεριεφέροντο πρὸς ἀλλήλους μετ' ἀφελοῦς οἰκειότητος, ἥτις ἀμέσως μὲ καθησύχασεν. Εἶχον φοβηθῆ ἐπί τινα στιγμὴν ὅτι ἡ θαυμασία αὕτη κόρη εἶναι σύντροφος ἐπικίνδυνος ὀλίγον διὰ τὸν νέον φίλον μου. Ἅμα ἔβλεπον αὐτοὺς ὁμοῦ,—καὶ ἦσαν σχεδὸν ἀχώριστοι,—ἐθεώρησα αὐτοὺς πάντοτε, ἐκεῖνον μὲν, τὸν εὐπροσήγορον καὶ περιεσκεμμένον διδάσκαλον, ταύτην δὲ, τὴν πλήρη ἀγαθῆς βουλήσεως μαθήτριαν, ἀλλ' ἀκυβέρνητον ὀλίγον· ὡς ἀγρία ἔλαφος ἦτο ηὐχαριστημένη καὶ φιλοπαίγμων, βλέπουσα αὐτὸν ὅτι δὲν ὑποφέρει πλέον· διέτρεχε τὰ ἄλση καὶ τὰ δάση, εὐτυχὴς ἐπὶ τῇ ζωῇ, ἄφροντις, ἀμέριμνος. Τὰ πάντα ἐνεπιστεύετο εἰς αὐτὸν, ὅστις ἀφ' ἑτέρου ἠγρύπνει τρυφερῶς ἐπ' αὐτῆς.

Πάντες ἐν τῷ πύργῳ μετεχειρίζοντο αὐτὴν ἀμελῶς καὶ ὑπεροπτικῶς, ἐγκρύπτοντες σιωπηλόν τινα φθόνον, ὃν δὲν ἀπατῶμαι. Ἡ μαρκη-

σία ὑπεκρίνετο ὅτι λυπεῖται αὐτὴν διὰ τὴν ἀμφίβολον θέσιν της ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· αἱ δὲ ἀδελφαί, θεωροῦσαι αὐτὴν κατωτέραν, ἔλεγον περὶ αὐτῆς λαλοῦσαι: «ἡ πτωχὴ αὕτη Λιλία!» Ἀλλ' ἡ Λιλία ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσβολὰς διὰ τῆς ἀδιαφορίας, εἰς τὰς περιφρονήσεις διὰ μικροῦ μορφασμοῦ ἀλαζονείας, ἀπεμακρύνετο ὅσῳ τὸ δυνατὸν τῆς συναναστροφῆς τῶν ἐξαδέλφων της, ἀφιεροῦσα ὅλον αὐτῆς τὸν χρόνον καὶ φυλάττουσα τὴν εὐθυμίαν της, τὴν ζωηρότητα καὶ τὰς ἀθῴας θωπείας της διὰ τὴν κυρίαν Καρτβράϊτ καὶ τὸν *κηδεμόνα* αὐτῆς, ὡς τὸν ἀπεκάλει.

Πόσας ὥρας διήλθομεν ὁμοῦ ἐν τῷ μικρῷ αὐτῶν κήπῳ,—ἀληθεῖ παραδείσῳ σήμερον! Ἐκεῖνος μὲν, ἀσχολούμενος περὶ τὰ ἀφορῶντα τὰς κτήσεις του, ἐγνώριζε σαφῶς τὴν ἀξιοθρήνητον ἀναλγησίαν τοῦ πατρός του, κατενόει τὰς εἰς τοὺς γαιοκατόχους καὶ τοὺς χωρικοὺς αὐτοῦ προκυψούσας δυσχερείας, καὶ προσεπάθει ἀκαταπαύστως νὰ θεραπεύῃ καὶ νὰ ἐκπληροῖ ἐπαξίως τὰ καθήκοντα, τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας του· ἡ δὲ Λιλία πλησίον του, ὑπὸ ἀγροτικήν τινα σκιάδα, ἀναγινώσκουσα, γράφουσα, σχεδιάζουσα, εἶτα αἴφνης παύουσα ἀπὸ πάσης ἐργασίας, ἀρχίζουσα νὰ τρέχῃ καὶ λαφυραγωγοῦσα ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων. Διὰ μυρίων ἀταξιῶν ἐζήτει νὰ φαιδρύνῃ τὴν σοβαρότητα τοῦ φίλου της· ἦτο ἀληθὴς θρίαμβος δι' αὐτὴν, κατορθοῦσαν νὰ προκαλῇ τὸν γέλωτά του, ὅταν ἤθελε νὰ ἦναι σοβαρὸς καὶ τὸ μειδίαμά του, ὅταν προσεπάθει νὰ σκυθρωπάσῃ. Ἡ γαλλικὴ ἔκφρασις «folâtre,» τὴν ὁποίαν ἤκουσα πολλάκις παρ' αὐτῶν, ἐφαίνετο ἐφευρεθεῖσα διὰ τὸ μαγευτικὸν τοῦτο πλάσμα. Πόσον δὲ ἐγνώριζε συγχρόνως νὰ ἦναι γλυκεῖα, σοβαρὰ καὶ ἐμβριθὴς μετὰ τῆς κυρίας Καρτβράϊτ! Μετὰ πόσης λεπτότητος ἀπέφευγε νὰ ταράξῃ διὰ λίαν θορυβώδους εὐθυμίας τὴν μελαγχολίαν τοῦ χαρακτῆρός της!

Δὲν φρονῶ ὅτι συνήντησά ποτε ἄνθρωπον εὐτυχέστερον τοῦ λόρδου Σαινζερμαὶν ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τοῦ βίου του. Τὰ πάντα προέδιδον ἐν αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν, ὑφ' ἧς ὑπερεξεχείλιζεν ἡ καρδία του· συνηθέστατα δὲ ἐν ταῖς συνδιαλέξεσιν ἡμῶν μοὶ ἐζωγράφιζε τὰ θέλγητρα ὑπάρξεως πλήρους ἐκλεκτῶν ἀπολαύσεων, ἵνα μεταχειρισθῶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ λόγους.

Φεῦ! ἡ εὐτυχία ἐκείνη μικρὸν ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ!

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι ὁ λόρδος Λουδοβίκος εἶχε συνοδεύσει ἐν Βρανδῶνι τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας· ἐν τούτοις εἶχεν ἀφιχθῇ μετὰ ἕνα μῆνα. Χάριν τῆς ἑορτῆς λοιπὸν τῆς ἀφίξεώς του ἀπεφασίσθη νὰ δοθῇ χορὸς, τὸν ὁποῖον ἀπὸ παλαιοῦ ἤδη χρόνου ἐπόθουν αἱ ἀδελφαί του, πάντες δὲ οἱ κατοικοῦντες εἴκοσι λεύγας μακρὰν τοῦ πύργου προσεκλήθησαν.

Ἤθελε παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον ἡ Λιλία; Αἱ δεσποινίδες ἀπεφάνθησαν ἀρνητικῶς, δίχως ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστάσωσιν. Ἡ δὲ μαρκησία εἶπε ξηρῶς ὅτι ὁπωσδήποτε ἡ Λιλία ἦτο πολὺ νέα, τὸ δὲ σπουδαιότερον, ἦτο ἄτοπον, σκληρὸν μάλιστα νὰ δοθῇ εἰς πτωχὸν πλάσμα, προωρισμένον εἰς ἀφανῆ ὕπαρξιν, ἡ τάσις πρὸς τέρψεις κόσμου εἰς ὃν δὲν ἔμελλε νὰ ζήσῃ. Αἱ νεάνιδες ἐκήρυξαν ἀπὸ συμφώνου ὅτι ἦτο ἀληθῶς ἀνόητον νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν ἡ Λιλία, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶχε τὴν ἀριδοῦσαν ἐνδυμασίαν. Ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ὑποδοχὴ ἐπίσημος, εἰς δὲ τὴν Λιλίαν δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ φέρῃ ἄλλην ἢ ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος μόνον ἐνδυμασίαν.

Ἡ πτωχὴ Λιλία ἐσκέπτετο νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον, ὅπως καὶ αἱ ὁμήλικες αὐτῆς ἐξαδέλφαι· ἡ δὲ κυρία Καρτβράϊτ, ἥτις μεθ' ὅλην τὴν ἐμβρίθειάν της, συνηγόρει ἀείποτε ὑπὲρ τῶν ἀθῴων τέρψεων καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ βλέπουσα πάσχουσαν τὴν δυστυχῆ αὐτῆς *χηδεμονευομένην*, ἐφαίνετο καθ' ὁλοκληρίαν τεταραγμένη.

— Ἀγαπητή μου κυρία Καρτβράϊτ, τῇ εἶπεν ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν, τί συμβαίνει λοιπόν; Ἡ *ἐμετέρα γαληνότης*—ἦτο ὁ τίτλος, ὃν εὐηρεστεῖτο νὰ τῇ δίδῃ—μοὶ φαίνεται τὴν πρωΐαν ταύτην ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἔκτακτον ἀληθῶς πνευματικὴν κατάστασιν, δὲν εἶσθε ἡ ἰδία.

— Δὲν ἀπατᾶσθε, μιλόρδε. Ἡ μικρὰ αὕτη Λιλία!... δὲν ἐφαντάσθησαν νὰ μὴ τῇ ἐπιτρέψωσι νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν χορόν;

— Καὶ διατί;

— Ὦ! δὲν στεροῦνται λόγων, ἀλλ' οὐδεὶς μὲ ἱκανοποιεῖ, ὀλιγώτερον δὲ τὸ προσφιλὲς παιδίον, τὸ ὁποῖον ἤλπιζε τόσην χαρὰν ἐκ τῆς ἑορτῆς ταύτης! Ἀφ' ὅτου ἔμαθεν ὅτι ἡ δεσποινὶς Μαρία, νεωτέρα αὐτῆς κατὰ ἓν ἔτος, ἔμελλε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν χορὸν, δὲν ἠμφιβάλλεν ὅτι τὸ αὐτὸ θέλει συμβῇ καὶ δι' αὐτήν. Ἀλλ' ἀπεφασίσθη ἄλλως, ἡ δὲ πτωχὴ μικρὰ εἶναι τρομερὰ δυσηρεστημένη. Τὸ γνωρίζετε, μιλόρδε, μεθ' ὅλα τὰ ἀξιόλογα μαθήματά σας, τὸ διακρίνον αὐτὴν δὲν εἶναι ἡ φιλοσοφία.

— Φεῦ! ἡ καρδία τῆς ἀγαθῆς ταύτης Λιλίας πάλλει πολὺ ταχεῖα καὶ πολὺ ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν μου. Φρονῶ ὅτι εὐκόλως ἤθελε παρηγορηθῆ, μὴ λαμβάνουσα μέρος εἰς τὴν τέρψιν ταύτην· ἀλλ' εἶναι βαθέως εὐαίσθητος ἀπέναντι τῆς ὕβρεως. Τοῦτο δὲν θὰ γείνῃ.

— Τί ποιητέον;... Θέλετε νὰ ἐπεμβῆτε; πρέπει νὰ παρουσιασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Ζεὺς, ὅπως εἰσακουσθῇ ἡ ἰσχυρὰ φωνή του; Τὸ κατ' ἐμὲ, εἶπον ὅ,τι ἠδυνάμην νὰ ἐπιτρέψω εἰς ἐμαυτήν.

— Θέλω ἐπεμβῆ βεβαίως, ἂν ἦναι ἀνάγκη, παρὰ ν' ἀφήσω τὴν προσφιλῆ μικρὰν νὰ θλίβεται ἐκ τῆς πικρᾶς ταύτης ἀπάτης. Μεταβαίνω νὰ λαλήσω ἀμέσως εἰς τὴν μαρκησίαν.

Ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν ἀνηγγέλθη εἰς τὴν μητρυιάν του.

— Ἔρχομαι, κυρία, κατὰ τὸ σύνηθες νὰ σᾶς ὑποβάλλω μίαν αἴτησιν.

— Πᾶσα ὑμῶν αἴτησις παραχωρεῖται ἐκ τοῦ προτέρου, λόρδε Σαινζερμαίν.

— Ἀφορᾷ τὴν Λιλίαν.

— Ἀ! εἶσθε λίαν ἐπιεικὴς διὰ τὴν μικρὰν ταύτην κόρην. Ἀλλὰ περὶ τίνος πρόκειται σήμερον;

— Περὶ τοῦ χοροῦ, τὸν ὁποῖον μέλλετε νὰ δώσητε. Δὲν εἶναι λυπηρὸν νὰ τὴν στερήσητε τῆς ἐκ τοῦ χοροῦ εὐχαριστήσεως;

— Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ Λιλία δὲν ἤθελεν εἶναι ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν της, εἶναι δὲ καιρὸς νὰ μάθῃ τὴν διαφορὰν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν θυγατέρων μου,—διαφορὰ, περὶ τῆς ὁποίας ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου οὐδεμία ἐγένετο φροντίς. Πιστεύω δὲ ὅτι ἡ περίστασις αὕτη εἶναι κατάλληλος πρὸς τοῦτο.

— Φεῦ! πτωχὴ μικρὰ Λιλία! τὴν ἠσθάνθη ἀρκετὰ πάντοτε! Δὲν δυνάμεθα, κυρία, ν' ἀφήσωμεν εἰς τὸν ἄθλιον τοῦτον κόσμον τὴν φροντίδα νὰ διδάξῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασίν της ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ μέλλοντι, χωρὶς ν' ἀναλάβωμεν ἐφ' ἡμῶν τὸ εἰδεχθὲς τοῦτο μάθημα;

— Δὲν φρονῶ τοιουτοτρόπως. Τοὐναντίον αὕτη νομίζω εἶναι ἡ καλλιτέρα ἀνατροφὴ, τὴν ὁποίαν δύναταί τις νὰ δώσῃ εἰς τὰς νεάνιδας τῆς τάξεώς της. Πρέπει νὰ διδάσκωνται ἐνωρὶς νὰ στέκωνται εἰς τὴν θέσιν των καὶ νὰ μένωσι ταπειναί.

— Ἀλλὰ... ὅσον ἀφορᾷ τὸν χορὸν τοῦτον, κυρία,—συγχωρήσατε τὴν ἐπιμονήν μου... Ἡ Λιλία εἶναι ἀκόμη παιδίον.—Ἀπαλλάξατε αὐτὴν τῆς δυσαρεσκείας νὰ μὴ λάβῃ εἰς αὐτὸν μέρος. Εἶναι πολὺ νέα ἀκόμη ὥστε νὰ τὴν ὑποφέρῃ.

— Ἀποδοκιμάζω ἀπολύτως τὴν παρουσίαν τῆς Λιλίας ἐν κύκλῳ τοσοῦτον ὀλίγον καταλλήλῳ δι' αὐτήν.

— Λυποῦμαι ἀληθῶς ἐπὶ τῇ ἀντιστάσει μου εἰς γνώμην τοσοῦτον εὐκρινῶς ἐκπεφρασμένην· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην συγκατανεύσατε χάριν μου νὰ πράξητε ἐναντίον τῆς ἰδίας σας κρίσεως. Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἐπιτρέψητε εἰς τὴν Λιλίαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον.

— Πάντοτε, μιλόρδε, ἡ ἐπιθυμία σας εἶναι διαταγὴ δι' ἐμέ. Ἂς γείνῃ λοιπὸν ὅπως θέλετε! Ἀπονίπτομαι τὰς χεῖρας τῶν συνεπειῶν παιδαγωγικῆς μεθόδου, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἐπεδοκίμασα οὔτε θέλω ἐπιδοκιμάσει.

Μετὰ βίας ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν ηὐχαριστήθη διὰ τὴν δυσάρεστον ταύτην ἄδειαν.

— Εἶμαι ἀδύνατος καὶ εὐμάλακτος ὡς γέρων πάππος, μοὶ εἶπε. Δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω τὴν δυσαρέσκειαν τῆς κόρης ταύτης· δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ βλέπω τὸ ἀθῷον καὶ συμπαθὲς τοῦτο πλάσμα νὰ κλαίῃ.

Ὑπέδειξα εἰς αὐτὸν τὴν πιθανότητα τῶν κατ' αὐτῆς διαρκούντος τοῦ χοροῦ προσβολῶν, ἀφοῦ ἦτο τὸ ἀντικείμενον τοιαύτης κακῆς θελήσεως.

— Ἐσκέφθην τὸ αὐτό, μ' ἀπεκρίθη, καὶ ἐσκέφθην νὰ παρουσιασθῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἑορτήν. Ἡ πρᾶξις αὕτη θὰ εἶναι ἡ εἴσοδός μου εἰς τὸν κόσμον· ἐν τούτοις πρέπει νὰ συνειθίσω νὰ ὑπερνικῶ τὴν δειλίαν μου. Θὰ φροντίσω, ἐστὲ περὶ τούτου βέβαιος, νὰ ἐπαγρυπνήσω ὥστε κανεὶς νὰ μὴ συμπεριφερθῇ ἀνοικείως πρὸς τὴν νέαν κόρην μου. Ἂν ἦναι γλυκεῖα ὡς ἀρνίον, ἀλλὰ ἐξάπτεται ἐπίσης διὰ τὸ ἐλάχιστον, καὶ φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἀνάψῃ εἰς τὴν πρώτην κατ' αὐτῆς προσβολήν.

— Ὦ! ἀγαπητὲ λόρδε Σαινζερμαίν, ἀνέκραξεν ἡ Λιλία, μανθάνουσα τὴν νίκην, ἀλλὰ πολὺ νέα καὶ πολὺ ἀπερίσκεπτος ὅπως κατανοήσῃ τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἐκ τῆς πρώτης ἀποποιήσεως προσβολῆς, πόσον εἶσθε θελκτικὸς καὶ ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, διότι ἐκερδήσατε τοιουτοτρόπως τὴν ὑπόθεσίν μου! Τῇ ἀληθείᾳ... μάλιστα, ἀληθῶς, κύριε Οὐίλσων, πιστεύω ὅτι ἀκούω τοὺς μουσικοὺς νὰ παίζωσι καὶ τοὺς χοροὺς ν' ἀρχίζωσιν· ἤθελα καταντήσει πράγματι τρελλὴ ἠναγκασμένη νὰ μένω εἰς τὸ δωμάτιόν μου.—Ἀ! πτωχή μου Λιλία, ἔλεγον ἐνίοτε, ὁποία λυπηρὰ τύχη σὲ περιμένει! Ἀλλ' ἀμέσως ἐνθυμοῦμαι ὅτι μοὶ μένει ὁ Σαινζερμαὶν καὶ αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν παρηγορηθεῖσαν.—Ὦ! πόσον εἶσθε ὁ ἀξιολατρευτότατος πάντων τῶν Σαινζερμαὶν, τῶν ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ὑπαρξάντων, ὡς λέγουσιν, εἰς τὸν παλαιὸν τοῦτον πύργον!

Ἐν τούτοις ἡ μαρκησία καὶ αἱ θυγατέρες της, δυσηρεστημέναι ἐπὶ τῇ ἥττῃ αὐτῶν, ἔκριναν ἀνωφελὲς νὰ δαπανήσωσι διὰ νέαν τῆς Λιλίας ἐνδυμασίαν: ἐσθὴς ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος ἁπλουστάτη ἦτο καταλληλοτάτη δι' αὐτήν! Ὅταν δὲ ἡ κυρία Καρτβράϊτ διεμαρτυρήθη παρὰ τῇ θαλαμηπόλῳ τῶν δεσποινίδων, ἔλαβεν ἀπόκρισιν, ὅτι τοιαῦται ἦσαν αἱ διαταγαὶ τῆς λαίδης Βρανδῶνος, καὶ ὅτι ἡ δεσποινὶς Λιλία ἤθελε φέρει τὴν ἐξ ἁπλοῦ ὑφάσματος ἐσθῆτά της «διὰ νὰ *μάθῃ νὰ γνωρίζῃ τὴν τάξιν της.*»

— Διὰ νὰ διδάξωσιν εἰς αὐτὴν, ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τὰς ἄλλας θέσιν! εἶπεν ἀγανακτοῦσα εἰς τὸν λόρδον Σαινζερμαὶν ἡ κυρία Καρτβράϊτ.

— Ἀδιάφορον, ἀγαπητή μου κυρία Καρτβράϊτ. Γνωρίζω ἓν ἀντιφάρμακον. Θέλομεν κανονίσει τὰ κατὰ τὴν ἐσθῆτα αὐτῆς οὕτως ὥστε νὰ φαίνηται μᾶλλον δεῖγμα καλαισθησίας ἢ ἀπεινότητος. Δὲν θέλετε ἀρνηθῆ βεβαίως, ὅτι

ἀρκοῦσιν ὀλίγα ῥόδα εἰς τοὺς βοστρύχους τῆς προσφιλοῦς ταύτης μικρᾶς, ὅπως καταστῇ θελκτική. Τί θέλετε περισσότερον;

Ἡ πολυπόθητος ἐκείνη ἑσπέρα ἐπέστη ἐπὶ τέλους. Ἡ Λιλία μετέβη παρὰ τῷ λόρδῳ Σαινζερμαίν, ὅπως συναντήσῃ τὴν κυρίαν Καρτβράϊτ, ἥτις τῇ ὑπεσχέθη νὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ἦμην παρών. Εἰσῆλθεν ἐρυθριῶσα, μειδιῶσα, συγκεχυμένη ἐξ ὁλοκλήρου, μὲ ζωηρὸν τὸ χρῶμα, μὲ ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ τὸ σύνηθες ἀκτινοβολοῦντας. Οἱ βόστρυχοι αὐτῆς ἐφαίνοντο σκοτεινότεροι, κυματωδέστεροι, μεταξωδέστεροι, ῥόδα δέ τινα σκοτεινοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ἀνεβίβαζον ἔτι μᾶλλον τὴν λάμψιν τῶν χρυσῶν αὐτῶν ἀντανακλάσεων. Ἡ λευκὴ αὐτῆς ἐσθὴς κεκοσμημένη διὰ ταινιῶν ὁμοιοχρώμων, ἐπεδείκνυε τοὺς ἐξόχους τοῦ ἀναστήματος αὐτῆς τύπους, οἱ δὲ μικροὶ αὐτῆς πόδες, ὑποδεδημένοι λευκὰ ἐκ λειοσήρου ὑποδήματα, μύλις προσήγγιζον τὴν γῆν. Ἤδη ἐπλησίαζε πρὸς ἡμᾶς μὲ τὴν ἐλαφρότητα συλφίδος, ὑπομειδιῶσα ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς καταστάσει.

— Τώρα ὅταν ἡ στιγμὴ ἔφθασεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκπατρισθεῖσα καθ' ὁλοκληρίαν! Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν μὲ τέρπει πλέον. Αἰσθάνομαι δειλίαν καὶ τρόμον!.. Ἀλλὰ... Θὰ ἦναι πράγματι τόσον πολὺς κόσμος ἐκεῖ, ὥστε δὲν θὰ προσέξωσιν εἰς ἐμέ.—Κύριε Οὐίλσων, ἐπεσκέφθητε ἤδη τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ; δὲν εἶναι ὡραία; Κατέβην πρὸ ὀλίγου κρυφίως διὰ νὰ ρίψω ἓν βλέμμα εἰς αὐτήν.

Ἔπειτα, προχωροῦσα εὐθύμως καὶ προσκλίνουσα πρὸ τῆς κυρίας Καρτβράϊτ:

— Θὰ ἦμαι ὡραία; ἐξηκολούθησε. Μὲ εὑρίσκετε ὡραίαν, λόρδε Σαινζερμαίν;

Ὁ Σαινζερμαὶν κατεβίβρωσκεν αὐτὴν διὰ τῶν ὀμμάτων. Ποτὲ δὲ τὸν εἶδον τοιουτοτρόπως. Ἐκ περιτροπῆς ὠχρία καὶ ἠρυθρία.

— Εἶσθε θελκτικὴ ἀληθῶς, ἀγαπητή, εἶπεν ἡ κυρία Καρτβράϊτ μετὰ τόνου ἀφοσιώσεως.

— Μὲ εὑρίσκετε ὡραίαν, Σαινζερμαίν; ἐπανέλαβεν ἡ Λιλία· διατί δὲν λέγετε τίποτε;

Καὶ προσέθηκεν ὀλίγον ἀνήσυχος:

— Εἶμαι βεβαία, ὅτι ὑπάρχει τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν ἐνδυμασίαν μου.

— Ἂν σᾶς εὑρίσκω ὡραίαν, εἶπεν ἐξεγειρόμενος... πολὺ ὡραίαν!..

— Τί ἔχετε λοιπόν; τί ἔχετε; πῶς μὲ παρατηρεῖτε!

— Ὦ! συγγνώμην, Λιλία, ἀπεκρίθη, ὡσεὶ ἀπὸ ὀνείρου ἐξεγειρόμενος· μάλιστα, ἔχετε δίκαιον, λείπει τι ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν σας διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον χορόν, διὰ τὴν μοναδικὴν ταύτην περίστασιν.

— Ὦ! βεβαίως. Πολλὰ πράγματα μοὶ λείπουσιν, ἀπεκρίθη γελῶσα... ἓν ἀδαμάντινον περιδέραιον, ἐπὶ παραδείγματι.

— Ὅμοιον μὲ τοῦτο; εἶπεν ἀνοίγων ἓν κιβώτιον ἐξ ἀδαμάντων, τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἐκβάλλων ἐξ αὐτοῦ ἅλυσιν ἀδαμάντων, εἰς ἣν ἦτο προσηρτημένον μικρὸν μετάλλιον περικεκοσμημένον ἐκ πολυτίμων λίθων μεγίστης ἀξίας. Θέλετε βάλει ἐν αὐτῷ, Λιλία, βοστρύχους τῆς ἀγαπητῆς μας κυρίας Καρτβράϊτ, καὶ θέλει σᾶς ἐνθυμίζει ἐκεῖνον, ὅστις ζῇ μόνον διὰ νὰ σᾶς βλέπῃ εὐτυχῆ.

— Ὦ! Σαινζερμαίν!.. εἶναι δι' ἐμὲ τοῦτο;... Μοὶ τὸ δίδετε!.. Δὲν εἶμαι ἀξία αὐτοῦ. Πῶς; ὑπήρξατε ἀρκετὰ καλός,—καὶ ὕψωσεν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς της δακρυβρέκτους ἐκ συγκινήσεως,—μεθ' ὅλην τὴν σοφίαν σας, τὴν φιλοσοφίαν σας καὶ τὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὥστε νὰ σκεφθῆτε διὰ τὴν ἐνδυμασίαν μου, διὰ τὴν εἴσοδόν μου εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὰς ματαιότητας τῆς πτωχῆς καρδίας μου!

Ἔλαβε τοὺς ἀδάμαντας, τοὺς ὁποίους τῇ ἔδιδε, καὶ τοὺς ἐνηγκαλίσθη. Δάκρυ στιλπνὸν ὡς αὐτὸς ἔπεσεν ἐπὶ τῆς χειρός του.

— Δὲν εἶναι οἱ ἀδάμαντες, ὦ! ὄχι, ὄχι.... Εἶναι ἡ ἀγαθότης σας, ἡ ἀφοσίωσίς σας... ἡ λεπτότης σας... Ἐννοῶ τὰ πάντα!... Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ὁ στολισμὸς οὗτος εἶναι πολὺ ὡραῖος δι' ἐμέ.

— Ὄχι, ἀγαπητή μου Λιλία, τίποτε δὲν εἶναι πολὺ ὡραῖον διὰ σᾶς. Εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ μόνον δῶρον, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔκαμα. Κρατήσατέ το εἰς ἀνάμνησίν μου.

— Δὲν ἔχετε βοστρύχους σας ἐν τῷ μεταλλίῳ τούτῳ;

— Ὄχι, ἀγαπητή μου.

— Ἄφετέ με νὰ βάλω. Ἂς ἔχω τοὐλάχιστον συνηνωμένους ἐδῶ τοὺς βοστρύχους τῶν μόνων δύο φίλων μου!

Καὶ μετὰ ζωηρότητος ἀπῆλθε νὰ λάβῃ ζεῦγος ψαλίδων, δὲ κυρία Καρτβράϊτ ἔκοψεν ἕνα φλόκον ἐκ τῶν θαυμασίων μαύρων βοστρύχων τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν, ἔθεσεν αὐτὸν ἐν τῷ μεταλλίῳ μεθ' ἑνὸς ἰδικοῦ της καὶ περιέβαλε διὰ τοῦ περιδεραίου τὸν τράχηλον τῆς Λιλίας.

Ἅπαντες συνεκινήθημεν ἐκ τῆς σκηνῆς ταύτης. Ἀλλ' ἅμα ἡ Λιλία ἤρχισε νὰ συνέρχηται, ἀναλαμβάνουσα τὸ σύνηθες αὐτῇ εὔθυμον ὕφος, ὁ λόρδος Σαινζερμαὶν εἶπεν, ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Μοὶ προσήνεγκε τὸν βραχίονα, ἡ δὲ Λιλία ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τῆς κυρίας Καρτβράϊτ.

Κατωτέρω συνέχεια. Κ^α Μαρσ.

Ἡ μελέτη, λέγει μέγας τις συγγραφεύς, ὑπῆρξε τὸ κύριόν μου ἰατρικὸν καθ' ὅλας τὰς συμφορὰς τοῦ βίου μου. Μιᾶς ὥρας προσεκτικὴ ἀνάγνωσις ἤμβλυνε τὴν αἰχμὴν καὶ τῆς ὀξυτάτης θλίψεως, ὑφ' ἧς κατεθλιβόμην, καὶ διήγειρεν ἐν ἐμοὶ μειδίαμα ἐν καιρῷ ἀποτυχιῶν,

αἵτινες ἐγκαρδίως κατ' ἀρχὰς μὲ ἐπλήγωσαν.

ΠΩΣ ΚΕΡΔΑΙΝΟΝΤΑΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ

Εἷς πρεσβύτης καὶ εἷς νεανίας συνδιελέγοντο ἑσπέραν τινὰ παρὰ τὴν ἑστίαν.

— Πῶς ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ τις ἑκατομμυριοῦχος; ἠρώτησεν αἴφνης ὁ νεανίας.

— Διὰ μυρίων μέσων.

— Ναί, ἀλλὰ ποῖον νομίζετε τὸ ἀσφαλέστατον;

— Δὲν ἔχει ἀσφαλέστατον. Τὰ πάντα συντελοῦσιν· ἡ ἐργασία, ἡ τύχη, ἡ μηχανορραφία, τὸ χαρτοπαίγνιον. Συντελεστικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐνίοτε καὶ ἡ ἀγαθοεργία.

Ἀκούσας τοὺς τελευταίους τοῦ γέροντος λόγους, ὁ νεανίας ἐμειδίασε, προφανῶς δυσπιστίαν οὕτως ἐκδηλῶν.

— Ναί, ὑπέλαβεν ὁ ἕτερος, ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ τις πλούσιος ποιῶν τὸ ἀγαθὸν ἄνευ πλαγίου σκοποῦ, ἄνευ θορύβου, καὶ εἰς σκύλλον ἔτι.

Ὁ νέος ἐμειδίασε καὶ αὖθις, εἰρωνικώτερον ὕμως καὶ πως μυκτηριστικῶς.

— Λέγω καὶ εἰς σκύλλον ἀκόμη, καὶ ἐπιμένω εἰς τὸν λόγον μου.

Καὶ προσέθηκε·

— Θέλετε νὰ βεβαιώσω τὰ λεγόμενά μου καὶ δι' ἑνὸς συμβεβηκότος; Ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σας ἐπὶ δέκα μόνον λεπτά.

— Λέγετε λοιπόν, σᾶς ἀκούω, ὑπέλαβεν ὁ δύσπιστος.

— Λοιπὸν ἀκούσατε, καὶ ἐκ προοιμίων νὰ ἦσθε πεπεισμένος περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ συμβεβηκότος, τὸ ὁποῖον τὸ κάτω-κάτω εἶναι ἁπλούστατον καὶ οὐδὲν ἔκτακτον παρουσιάζει.

Πρὸ εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν ὁ Παῦλος Σερναὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς. Τὴν μικρὰν αὐτοῦ περιουσίαν κατηνάλωσεν εἰς τὰς σπουδάς του, καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ πτυχίον ἦτο πτωχότατος, μόνον ἐφόδιον πρὸς συντήρησίν του ἔχων τὰ εἰκοσιὲξ ἔτη τῆς ἡλικίας του καὶ τὰς ὀλίγας του γνώσεις.

Πρακτικός τις ἰατρὸς φίλος του τὸν συνεβούλευσε νὰ μεταβῇ καὶ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του εἰς ἐπαρχίαν. Ἀλλ' ὁ Παῦλος Σερναὶ μετὰ μεγάλης δυςαρεσκείας ἤκουσε τὴν συμβουλήν· ἠγάπα τοὺς Παρισίους, τὸν θόρυβον, τὰ θέατρα, τὰς τέχνας καὶ πάντα ἐν γένει τὰ συνιστῶντα τὴν λαμπρότητα τοῦ παρισινοῦ βίου.

— Δὲν σοῦ ἀρέσει βλέπω ἡ συμβουλή, ὁποῦ σοὶ ἔδωσα, ὑπέλαβεν ὁ γηραιὸς ἰατρός. Ἀλλὰ τὸ περιέμενα· ὅλοι οἱ νέοι εἶναι οἱ ἴδιοι. Οἱ Παρίσιοι προσελκύουσι καὶ συγκρατοῦσιν αὐτοὺς δι' ἀφανῶν γοήτρων. Μεῖνε λοιπόν, ἀλλ' ἑτοιμάσου νὰ ὑποφέρῃς ἐπὶ εἴκοσι τοὐλάχιστον ἔτη, μέχρις οὗ κατορθώσῃς νὰ εὕρῃς στάδιον.

— Τί λέγετε; εἴκοσι ἔτη!

— Καὶ δὲν ἀφαιρῶ τίποτε, ἀγαπητὸν τέκνον. Εἰς τὴν μεγάλην καὶ ὡραίαν ταύτην χώραν, οἱ διάσημοι ἰατροὶ συναθροίζουσι χρυσὸν μὲ πτυάρια, τὸ παραδέχομαι· ἀλλ' ἐκτὸς δύω ἢ τριῶν ἐξαιρέσεων, πόσοι μὲ κενὰς ἐλπίδας μόνον ἀναγκάζονται νὰ συντηρῶνται. Πόσοι εἰς προβεβηκυίαν μόνον ἡλικίαν κατορθοῦσι ν' ἀποκτήσωσι φήμην τινά. Ἀμφιβάλλετε; δέν με πιστεύετε; Ἐὰν εἰξεύρατε, ὅτι μόνον εἰς τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα δεκακισχίλιοι τῶν συναδέλφων μας εἶναι μάρτυρες, πρὸς οὓς οὐδὲ νὰ παραβληθῶσι δύνανται οἱ ἐπὶ Νέρωνος καὶ Διοκλητιανοῦ ἀθλήσαντες;! Ἀλλὰ βλέπω ὅτι οὐδὲν θὰ ἰσχύσῃ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην σας. Δοκιμάσατε λοιπόν, ἀφ' οὗ ἐγὼ δὲν θὰ κατορθώσω νὰ σας μεταπείσω.

Πράγματι ὁ Παῦλος Σερναί, μὴ πεισθεὶς εἰς τοὺς συνετωτάτους λόγους τοῦ γέροντος, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταστῇ ἐν Παρισίοις. Ἐν διαστήματι ἐξ ὅλων μηνῶν ἐπεσκέφθη τρεῖς μόνον πελάτας, δύο πτωχοὺς καὶ ἕνα νεανίσκον τοῦ συρμοῦ. Καὶ οἱ μὲν δύο πρῶτοι δὲν εἶχον νὰ τὸν πληρώσωσιν, ὁ δὲ τελευταῖος ἀπέτισε τὰς ἐπισκέψεις του δι' εὐχαριστηρίων λόγων καὶ ὀλίγων σιγάρων. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους κατενόησεν ὅτι ἀδύνατον τῷ ἦτο νὰ ἐξακολουθήσῃ τοιοῦτον ἀγῶνα.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπεθύμει καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ τῶν Παρισίων, ἐπενόησε μέσον λίαν εὐφυές. Ὑποστὰς ἐξετάσεις, ἔλαβε πτυχίον φαρμακοποιοῦ.

Ἡ ἐπιτυχία ἐβράδυνε νὰ στέψῃ τὸ νέον αὐτοῦ ἐπάγγελμα· διὰ τῆς ἐπιμονῆς ὅμως καὶ τῆς ὑπομονῆς ὁ Παῦλος Σερναὶ κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ μικρὰν πελατείαν, καὶ ἐκέρδαινεν οὕτω τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἑσπέραν τινὰ, ἐπιστρέφων οἴκαδε, ἀπήντησε πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ κάποιον ἢ κάτι, ὅπερ ἐφαίνετο ζητοῦν νὰ παρακωλύσῃ τὴν εἴσοδόν του. Ἐξετάσας προσεκτικώτερον, εἶδε κυνάριον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τοῦ φαρμακείου του κατακείμενον καὶ θρηνώδεις ἐκπέμπον ὑλακάς.

Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησε ν' ἀποδιώξῃ τὸ ζῷον, ἀλλὰ τοῦτο ἀποπειραθὲν νὰνεγερθῇ κατέπεσε σπαρακτικὰς βάλλον κραυγάς. Συγκινηθεὶς ἐκ τῶν κραυγῶν τοῦ ταλαιπώρου ζῴου, ὁ νέος ἰατρὸς ἔκυψεν ὅπως ἀνακαλύψῃ τὸ αἴτιον, καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε τεθλασμένον τὸν ἕνα τῶν ποδῶν.

Ὁ Παῦλος Σερναὶ δὲν ἠθέλησε νὰφίσῃ ἀβοήθητον τὸ πτωχὸν κυνάριον, οὗ ἡ ἱκετευτικὴ φυσιογνωμία ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Τὸ εἰσήγαγε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ περιεποιήθη καὶ ἐπέδεσε τὴν πληγήν του· ἑνὶ λόγῳ ἐκράτησεν αὐτὸ πλησίον του ἀπόφασιν ἔχων νὰ το διώξῃ μόνον ὅταν ἐντελῶς θεραπευθῇ.

Μετὰ τρίμηνον θεραπείαν τὸ ζῷον ἐβάδιζεν ἐξαίρετα καὶ οὐδένα ἠσθάνετο πόνον. Τοῦτο ἰδὼν ὁ φαρμακοποιός, ὅστις δὲν εἶχε διάθεσιν νὰ

δαπανᾷ πρὸς συντήρησιν κυνὸς, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ θωπεύων αὐτὸν ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ, τῷ ἔδειξε τὴν θύραν, λέγων'

— Τώρα πλέον, ποῦ ἰατρεύθης, παιδί μου, ἐμπορεῖς νὰ 'πᾷς ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἦλθες.

Ἐπεισόδιόν τι τῆς *Ὀδυσσείας* διδάσκει ἡμᾶς πόσον ἀγαθὴν καρδίαν ἔχει τὸ γένος τῶν κυνῶν. Τὸ θεραπευθὲν κυνάριον ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Παύλου Σερναὶ βλέμμα ἐκφράζον τρόπον τινὰ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀπεμακρύνθη, σεῖον τὴν οὐράν του.

Ὁ Παῦλος Σερναὶ δὲν τὸ ἐπανεῖδε.

Μετὰ ἕνα καὶ πλέον μῆνα, ἑσπέραν τινὰ ὁ φαρμακοποιὸς ἤκουσεν ὅτι ἐξυέ τις ἔξωθεν μετὰ ζωηρότητος τὴν θύραν του.

Ἔτεινε τὸ οὖς καὶ ἤκουσε παρατεταμένην ὑλακὴν, ὡσεὶ ὁ τετράπους ἐπισκέπτης παρεκάλει νὰ τῷ ἀνοίξωσι.

Περίεργος νὰ ἴδῃ τίς ἦτο ὁ πελάτης ἐκεῖνος, ὁ Παῦλος Σερναὶ ἔσπευσε νὰνοίξῃ τὴν θύραν.

Πάραυτα τὸ κυνάριον εἰσῆλθεν, ἀκατάσχετον χαρὰν ἐκδηλοῦν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον· πλησίον ἤρχετο χωλαίνων κύων θηρευτικὸς, τοῦ ὁποίου εἷς τῶν ποδῶν πληγωμένος ἐκρέματο θλιβερώτατα.

Τὸ κυνάριον μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ χωλοῦ κυνὸς πλησίον τοῦ φαρμακοποιοῦ, καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν πλησίον τοῦ κυνὸς, ὡσεὶ θέλον νὰ τὸν παρουσιάσῃ καὶ νὰ ἐξαιτήσηται διὰ τὸν κύνα τὴν αὐτὴν συνδρομὴν ἣν καὶ τὸ ἴδιον ἔλαβεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν.

Τῷ ὄντι τὸ νοῆμον κυνάριον θὰ συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν πληγωμένον θηρευτικὸν κύνα, καὶ εὐσπλαγχνισθὲν, μετέβη νὰ παρακαλέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Παῦλον Σερναί, οὗ τὰς εὐεργεσίας δὲν εἶχε λησμονήσει.

Ὑπείκων εἰς τὴν σύστασιν τοῦ κυναρίου ἐδέχθη φιλανθρώπως τὸν ἀσθενῆ, ὃν μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ἐθεράπευσεν ἐπίσης ἐντελῶς.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὰ ἑκατομμύρια! Δὲν βλέπω ὁποίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς ταῦτα! ἀνεφώνησεν ἀνυπομόνως ὁ νεανίας.

— Ὀλίγην ὑπομονὴν ἀκόμη, νέε μου φίλε· θὰ ἔλθωμεν καὶ εἰς αὐτά.

— Ἔχει λοιπὸν συνέχειαν ἡ ἱστορία;

— Ἀναμφιβόλως. Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν νέαν ταύτην θεραπείαν, ἐν ᾧ ὁ φαρμακοποιὸς εὑρίσκετο εἰς τὸ χημικόν του ἐργαστήριον, τῷ ἀνήγγειλαν ὅτι κυρία τις ἐζήτει νὰ τῷ ὁμιλήσῃ. Ἦτο δὲ αὕτη γραῖά τις κυρία ὑψηλῆς περιωπῆς· πρὸ τῆς θύρας ἱστάθμευεν ἡ ἅμαξά της, ἧς ὁ ἡνίοχος καὶ ὁ συνοδεύων θεράπων ἔφερον μεγάλην στολήν.

Ἄνευ προοιμίων ἡ κυρία ἐξέθηκε τὸ σπουδαῖον ἀντικείμενον τῆς προκαλέσαν τὴν ἐπίσκεψίν της.

— Κύριε, ἔρχομαι νὰ σας εὐχαριστήσω διὰ τὴν μεγάλην χάριν, ἣν μοι ἐκάμετε.

— Ποίαν χάριν ἐννοεῖτε, κυρία μου; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ὁ φαρμακοποιός.

— Τὸν κυνηγετικὸν κύνα, ὁ ὁποῖος πληγωθεὶς εἰς τὸν πόδα ἔσχε τὴν εὐφυΐαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν ὁποῖον ἐντελῶς ἐθεραπεύσατε. Ὁ κύων ἐκεῖνος εἶναι ἰδικός μου. Τώρα μάλιστα εὑρίσκεται ἐν τῇ ἁμάξῃ μου, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ λογισθῇ εὐτυχὴς ἂν ἑνώσῃ τὰς εὐχαριστίας του μετὰ τῶν ἰδικῶν μου.

Ἡ κόμησσα προσέθηκεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνεκαλύφθη ὑπό τινος τῶν θεραπόντων της, ὅστις εἶχε μακρόθεν παρακολουθήσει ἀμφοτέρους τοὺς κύνας. Εἶπε προσέτι ὅτι καὶ αὐτὴ προέβη εἰς ἀναζήτησιν πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἰατροῦ, ὑπὲρ οὗ μέγα ᾐσθάνθη ἐνδιαφέρον.

— Καὶ ἔμαθον, ἐξηκολούθησεν, ὅτι παρὰ τὴν ὁμολογουμένην ἀξίαν σας καὶ τὰς προσπαθείας, ἃς καταβάλλετε, ἀπαντᾶτε δυσκολίας πρὸς αὔξησιν τῆς περιουσίας σας. Ἔρχομαι λοιπὸν νὰ σας προτείνω ἐν μέσον, ἐντιμότατον ἐννοεῖται, δι' οὗ νὰ κατορθώσητε νὰ πλουτήσητε ταχέως.

— Νὰ πλουτήσω! Τί ἐννοεῖτε, κυρία κόμησσα;

— Τὸ μέσον εἶναι ἁπλούστατον. Ἐν Παρισίοις εὐάριθμα λίαν εἶναι τὰ θεραπευτήρια τῶν ζῴων. Ὑμεῖς δέ, κύριε, ἀπεδείξατε ὅτι εἶσθε ἱκανώτατος περὶ τὴν κτηνιατρικήν. Διατί νὰ μὴ καταστῆτε ὁ Δυπυυτρὲν[1] τῶν φίλων τοῦ ἀνθρώπου; Ἐν συντόμῳ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸ ἀναγαιοῦν ποσὸν πρὸς ἵδρυσιν εἰδικοῦ θεραπευτηρίου. Τολμῶ νὰ εἴπω ὅτι ἐντὸς πέντε ἐτῶν θὰ ἔχητε ἄριστα ἀποτελέσματα.

— Ἡ ἐξαίρετος ἐκείνη γυνὴ δὲν ἠπατήθη, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ πρεσβύτης. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο πάραυτα δεκτή, καὶ ὁ Παῦλος Σερναὶ ἵδρυσε θεραπευτήριον κυνῶν, γαλῶν, πιθήκων, σκιούρων, σιαμικῶν χοιριδίων, ψιττακῶν, καναρίων καὶ ἄλλων πτηνῶν. Δὲν παρῆλθον δεκαπέντε ἔτη καὶ ἐκτήσατο μεγάλην φήμην, ἐκέρδησε δὲ περιουσίαν ἀποφέρουσαν αὐτῷ πεντηκοντακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, ὅπερ ἀπολαύει ἐντιμότατα ἐν Παρισίοις, ἔνθα εἶναι γνωστότατος.

— Ἓν ἑκατομμύριον κερδηθὲν ἐκ τῆς θεραπείας ζῴων! ἀνεφώνησεν ὁ νεανίας. Δὲν εἶναι παραμύθι! Πράγματι συνέβη αὐτό;

— Μὲ ἐρωτᾷς ἂν συνέβη πράγματι! Λοιπὸν, παιδί μου, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σοι τὸ διαβεβαιώσω θετικώτατα, διότι ἐγὼ αὐτὸς εἶμαι ὁ Παῦλος Σερναί. Ἔλαβον τὸ ψευδώνυμον τοῦτο χάριν τῆς οἰκονομίας τῆς διηγήσεως.

[Philibert Audebrand.] Κα***

Κατ' ἐπισήμους ἐκθέσεις, ἐν Ἀλγερίᾳ ἔχουσι φυτευθῆ δύο ἑκατομμύρια εὐκαλύπτων, ἀδιαλείπτως δ' ἐξακολουθοῦν νὰ φυτεύωσι τοιαῦτα δένδρα, ἅτινα ἀπεδείχθη ὅτι καθιστῶσι τὸ κλῖμα ὑγιεινόν.

1. Διάσημος Γάλλος χειρουργός.

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΪΑ

Τὸ πρώτιστον ὡρολόγιον, ὅπερ μετεχειρίσθη ὁ ἄνθρωπος, ὑπῆρξεν ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ λαμπρὰ ἄστρα τούτου, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος. Ἡ ὕψωσις καὶ ἡ κατάβασις αὐτοῦ ἐμετρᾶτο ἀπὸ ἐμπειρικῆς τρόπον τινὰ φαντασίας, ὁ δὲ χρόνος οὕτω κατετέμνετο ὅσον ἐπέτρεπον αἱ ἀνάγκαι τῆς ἁπλοϊκῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας ἴχνη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπαντῶμεν μέχρι σήμερον ἐν ταῖς ὀπισθοδρομικαῖς κοινωνίαις. Ποσάκις δὲν ἠκούσαμεν ἐν τῇ χωρικῇ γλώσσῃ «μιὰ τριχιὰ ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ», «ἐν καλάμι» κτλ., καὶ πάλιν ποσάκις ἡ μεταβολὴ τῶν ἄστρων τῆς νυκτὸς δὲν χορηγεῖ τὰ μέτρα της!

Τὰ ἡλιακὰ ὡρολόγια εἶναι ἀνωτέρου καὶ μονιμωτέρου πολιτισμοῦ προϊόντα· ὡς ἰδιαιτέρα λεπτομέρεια δύνανται νὰ σημειωθῶσι καὶ τὰ σεληνιακὰ ὡρολόγια. Ἀλλ' ἡ σταθερότης τῶν χρονομετρικῶν τούτων παρασκευῶν ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς ἀνεφέλου ἀτμοσφαίρας· παραλείπονται αἱ ἀνυπέρβλητοι σχεδὸν δυσκολίαι τῆς νυκτός. Τοιουτοτρόπως ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐπενοήθη ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ἀμόμετρον, τοῦ ὁποίου ἀκόμη γίνεται χρῆσις περὶ τὴν χρονικὴν διανομὴν τῶν ποτιστικῶν ὑδάτων, καθὼς ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ ναυτιλίᾳ καὶ εἰς ἄλλας εἰδικωτέρας χρήσεις. Ἡ κλεψύδρα τῆς Νυκτὸς ἦτο εἶδος ὡρολογίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ἐχύνετο κατὰ σταγόνας, ὅπως καὶ οἱ τοὺς ὁποίους ἐμέτρων αὗται λόγοι τῶν ῥητόρων. Κατόπιν τὰ πλευρὰ τῶν δοχείων, ἐν τοῖς ὁποίοις ἐχύνετο τὸ ὕδωρ, ἐχαράχθησαν διὰ γραμμῶν, ἑκάστη δ' αὐτῶν ἦτο χρόνου μέτρον· ἐτελειοποιήθη δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κλεψύδρα, ὥστε αἱ πίπτουσαι σταγόνες ἐκίνουν μικρὸν τροχὸν ὡπλισμένον διὰ βελόνης, ἥτις ἐδείκνυεν ἐπὶ πλακὸς σημαντικὰς τῆς τρεχούσης ὥρας γραμμάς. Τὸ περίφημον ὡρολόγιον, ὅπερ ὁ Καλίφης Ἀκρουν-αλ-Ῥασχιλδ ἐδώρησεν εἰς τὸν Μέγαν Κάρολον, ἦτο τοιαύτη τις κλεψύδρα.

Οἱ μηχανισμοὶ οὗτοι μεθ' ὅλην τὴν λειτουργοῦσαν ἐν αὐτοῖς εὐφυΐαν, εἶναι βεβαίως οἱ πατέρες τῶν κυρίως ὡρολογίων οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ ὡρολόγια αὐτά. Κυρίως ἀναφαίνονται ταῦτα κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι' αἰῶνος, ὅτε ἀντικατέστη ἡ δύναμις τοῦ ὕδατος διὰ βάρους, τὸ ὁποῖον ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ὡρολογικοῦ μηχανισμοῦ, καὶ κατὰ μικρὸν καταβαῖνον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς κεντρικῆς ἕλξεως τῆς γῆς, ἐκίνει ἐπὶ πλακὸς τὸν δείκτην τῆς ὥρας. Ἤρκει νὰ ἀναβιβάζῃ τις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ κινοῦν βάρος, ἵνα ἔχῃ διαρκὲς τὸ ἐπιθυμητὸν μέτρον τοῦ χρόνου. Ἑπομένως ὁ μηχανισμὸς ἀπέκτησέ τι αὐτοτελὲς καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρία τοῦ ὡρολογίου ἀνακάλυψις. Ἐστήθη αὕτη ἐπὶ κορυφῆς πύργων, κωδωνοστασίων, ἀνακτόρων καὶ ἄλλων μνημείων, μεθ' ὧν συνεδέθη ἡ σεβασμία τοῦ χρόνου εἰκὼν διὰ τῆς καταμετρήσεως τοῦ ὡρολογίου.

Ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς νεωτέρας, διὰ τῶν ἐφευρέσεων τοῦ Γαλιλαίου (ἐκκρεμὲς) καὶ τοῦ Huyghens, ὡρολογοποιΐας εἶναι βεβαίως μεγάλη ἀπόστασις· ἡ ἀρχὴ ὅμως μένει πάντοτε ἡ αὐτή. Ἀπαιτεῖται ἡ προσαρμογὴ τῆς κινητικῆς δυνάμεως ἐν αὐτῷ τῷ μηχανισμῷ δίκην νήματος, τὸ ὁποῖον ἐκτυλισσόμενον βαθμηδὸν, τυλίσσει ἐκ νέου ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου δι' ἐργαλείου· κλεῖς λέγεται τοῦτο ἢ ἄλλο τι.

Τὰ πρῶτα κινητὰ ὡρολόγια θεωροῦνται ὡς ἀνακάλυψις Γερμανική, ἐπινοηθέντα ἐν Νυρεμβέργῃ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἅμα ὡς ἀπεδείχθη ἡ ἐλαστικὴ δύναμις τοῦ χάλυβος ἐν σκευασίᾳ λεπτῆς ταινίας κυλινδρικῶς τυλιγμένης. Κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα προεῖχον εἰς τὴν ὡρολογοποιΐαν οἱ Ἑλβετοὶ, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ παρόντος μετετέθη ἡ περὶ ταύτην ἀκμὴ εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἑλβετίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξέχει ἡ δημοκρατία τῆς Γενεύης, διὰ τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν πληθὺν τῶν κατασκευαζομένων ὑπ' αὐτῆς ὡρολογίων. Μετὰ τὴν Γενεύην ἔρχεται ἡ Βώδη καὶ ἡ Νευσιατέλη. Ὁλόκληροι πόλεις καὶ χωρία ἀσχολοῦνται ἐν τῇ Ἑλβετικῇ Ὁμοσπονδίᾳ εἰς τὴν ὡρολογοποιΐαν, τῆς ὁποίας κλάδοι ἰδιαίτεροι κατεμέρισαν τὴν ἐργασίαν τῶν ὀρεινῶν δημοκρατῶν, εἰς τρόπον ὥστε δίδονται εἰς τὴν ἐμπορίαν οὐχὶ κατηρτισμένα ὡρολόγια, ἀλλὰ καθ' ὁμάδας μέρη μόνον αὐτῶν, ὡς π.χ. τροχοί, τύμπανα, ἀλύσεις, δεῖκται καὶ πλῆθος ἄλλων ὀργάνων, τὰ ὁποῖα ἡ τελικὴ τῶν ὡρολογίων βιομηχανία προσαρμόζει κατόπιν εἰς ἓν ὅλον καὶ παραδίδει εἰς τὴν κατανάλωσιν. Ἐν γένει ἡ προκειμένη βιομηχανία συνδέεται ἐν Ἑλβετίᾳ στενῶς πρὸς ἀξιοσημείωτον πολλαπλασιασμὸν τῶν κατοίκων· ἐντὸς σχετικῶς ὀλίγων ἐτῶν διάφοροι κοινότητες ἐδιπλασίασαν τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.

Περὶ τὰς 40 χιλ. ὡρολογοποιῶν περιέχει ἡ Ἑλβετία. Ἕκαστος δὲ αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς οἰκονομικὸν κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται οὐσιῶδες μέρος τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Δὲν κινοῦνται μηχαναὶ ἀλλὰ βραχίονες, καὶ ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων ἔφθασε μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε ἵνα καταρτισθῇ ὡρολόγιον τέλειον ἀπαιτεῖται νὰ διέλθῃ διὰ τῶν χειρῶν 140 ἐργατῶν. Πόσον ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα εἶναι εὔκολος ἡ ἐκμάθησις τῆς τέχνης, πρόδηλον· δύναται ὁ ἐργάτης εἰς ὀλίγας ἡμέρας νὰ διδαχθῇ κλάδον τινὰ τῆς τέχνης καὶ ἀμέσως νὰ θέσῃ αὐτὸν εἰς κίνησιν. Ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων κατέταξεν διαφόρους κοι-

νότητας ἀναλόγως τῶν ἀγορῶν τὰς ὁποίας προμηθεύουσιν. Οὕτω π. χ. ἡ Sagne ἐργάζεται διὰ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Couvet διὰ τὴν Τουρκίαν, ἡ Fleurier διὰ τὴν Κίναν δι' ὅλων τῶν εἰς ταύτην ἀρεσκόντων σχημάτων.

Ἵνα δείξωμεν τὴν παραγωγικότητα τῆς Ἑλβετικῆς ὡρολογοποιΐας, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις ὅτι ἡ πόλις Chaux-de-Fonds κατὰ τὸ 1832 ἐξήγαγε 54,332 ὡρολόγια καὶ ὅτι μετὰ 30 ἔτη ἐξήγαγε πενταπλάσια, τῶν ὁποίων 18 χιλ. ἦσαν χρυσᾶ. Μόνον τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς τῷ 1864 εἰσήγαγεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας 169,000 ὡρολόγια ἀξίας 8 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. φρ. Μετὰ 10 ἔτη (1872) εἰσήγαγε 360,000 ὡρολόγια ἀξίας 14 $\frac{9}{10}$ ἑκατομμ. φρ., τῷ 1873 δὲ 204,000 ὡρολόγια ἀξίας 10 $\frac{2}{10}$ ἑκατομμ. φρ., τῷ 1874 δὲ 187,000 ὡρολόγια ἀξίας 9 $\frac{3}{10}$ ἑκατομμ. φρ. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν Ἑλβετικὴ αὕτη ἐξαγωγὴ ἤρχισεν ἐπαισθητῶς νὰ καταπίπτῃ, διότι τῷ 1875 ὑπελογίσθη εἰς 134,000 ὡρολόγια, ἀξίας 6 $\frac{2}{10}$ ἑκατομμ. φρ. καὶ τῷ 1876 εἰς 76,000, ἀξίας 4 $\frac{3}{10}$ ἑκατομμ. φρ.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο συνδέεται πρὸς τὰς δημέρας ἐπιτεινομένας προόδους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν ὡρολογοποιΐαν. Μέχρι τοῦ 1850 δὲν εἶχον αὗται ἐργοστάσιον τοιοῦτον· τῷ 1857 ὅμως κατηρτίσθη ἐν Μασαχουσέτῃ, παρὰ τὸν ποταμὸν Κάρολον, μηχανικὸν ὡρολογοποιεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τῆς τέχνης ἐποχήν. Οὐχὶ πλέον ἡ χεὶρ, ἀλλ' ἡ ἀλόγιστος κανονικότης τῆς μηχανῆς πρόκειται νὰ συντελέσῃ τὴν ἁρμονίαν τῆς ὥρας. Ἐργάζονται ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ 1360 ἐργάται, παράγοντες καθ' ἑκάστην 425 ὡρολόγια. Ἕτερον ἐν Ἀμερικῇ μηχανικὸν ὡρολογοποιεῖον δι' 970 ἐργατῶν κατασκευάζει 300 ὡρολόγια ἡμερησίως. Ὑπολογίζονται εἰς δέκα τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Τῷ 1860 παρήγαγον 15,000 ὡρολόγια, τῷ 1863 ἀνέβη ἡ ἐτησία παραγωγὴ των εἰς 100,000 καὶ τῷ 1876 εἰς 250,000. Ἤρξισεν οὕτω καὶ ἀντίστροφον ῥεῦμα ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μεταξὺ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου συναλλαγῇ. Ἐνῷ μέχρι τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος ἡ μεγάλη Δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς ἦτο, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν ὡρολογίων, σχεδὸν ὑπόφορος εἰς τὴν μικρὰν τῶν Ἄλπεων συνάδελφον, ἤδη ἐξάγει τοιαῦτα εἰς ποσότητας λίαν ἐνδεικτικάς. Μόνη ἡ Ἀγγλία ἐπρομηθεύθη τῷ 1876 ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν 30,000 ὡρολόγια καὶ ἡ Ῥωσσία ἰσάριθμα.

Ἐκτὸς τοῦ Ἀμερικανικοῦ συναγωνισμοῦ μετρίας σημασίας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ προερχόμενος ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐν Βίρμιγγαμ τῆς ὁποίας λειτουργεῖ νῦν σπουδαῖον μηχανικὸν ὡρολογοποιεῖον, 300 περιλαμβάνον ἐργάτας καὶ εὐκόλου κυκλοφορίας παρασκευάζον προϊόντα. Ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλειτέρας σημασίας εἶναι ὁ Γαλλικὸς συναγωνισμὸς ἀπὸ τῆς Besançon, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς Γαλλικῆς ὡρολογοποιΐας. Ἀπὸ 54,000 ὡρολογίων, τὰ ὁποῖα ἡ πόλις αὕτη κατεσκεύασε τῷ 1845, τῷ 1852 ἀνέβη εἰς 192,00, τῷ 1865 εἰς 296,000, τῷ 1875 εἰς 420,000.[1]

Ἔτος	1 Δισεκατ.	2 Δεκατῶν	5 Δεκατῶν	10 Δεκατῶν	Ὁλικὴ ἀξία Δραχμαὶ	Ὁλικὴ ἀξία Λεπτά	Χιλιόγραμμα	Γραμμάρια
1836		49,000	1,000	910,000	92,930		12,035	223
1837	159,456	221,078	116,009	2,660,383	277,872	87	35,301	247
1838	269,085	701,028	1,471,912	917,941	182,101	11	23,318	285
1839	149,406	660,710	1,186,543		74,035	59	9,441	945
1840	702,694	378,435	416,770		35,431	14	4,515	470
1841	370,350	141,563	863,784		49,723	96	6,354	272
1842	121,177	470,639	682,077		41,732	40	5,739	733
1843	629,959			700,589	76,358	49	9,723	030
1844	151,343	205,255	88,627	1,064,301	116,499	98	14,999	566
1845	159,600	242,062	315,976	984,899	120,725	94	15,542	726
1846	111,686		190,399	1,274,978	138,434	61	17,881	186
1847	272,703	82,165	270,157	740,766	91,955	68	11,892	434
1848	84,600	258,115	394,286	1,174,402	143,162	80	18,120	133
1849	50,878	146,210	374,576	1,160,738	138,635	70	17,879	055
1850		10,276	11,336	1,282,260	128,999	22	16,717	360
1851	399,613	377,148	609,069	586,971	100,680	64	13,175	705
1857		321,377	133,120	412,201	54,313	64	6,982	145
1858	243,312	222,811	216,220	471,325	61,832	84	8,296	290
	3,945,952	4,400,487	73,450,763	14,350,763	1,931,438	11	248,155	867

1. Οἰκονομ. Ἐπιθεώρησις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΛΚΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

τῶν κοπέντων ἐπὶ Ὀθωνος.

Ἐν τῷ ἀριθμῷ 99 τοῦ τετάρτου τόμου τῆς «Ἑστίας» ἐδημοσίευσα συντόμους τινὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἑλληνικῶν νομισμάτων, ἅτινα ἐκόπησαν ἀπὸ τοῦ Κυβερνήτου μέχρι τῆς σήμερον· αἱ σημειώσεις δ' ἐκεῖναι διὰ τὰ ἔτη τῆς ἐκτυπώσεως ἐγένοντο συνεπείᾳ πολυετῶν παρατηρήσεων ἐπὶ αὐτῶν τῶν νομισμάτων. Κατ' αὐτὰς ὅμως ἐπληροφορήθην ὅτι ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ Ἐθνικοῦ σφραγιστηρίου ὑπάρχει τὸ βιβλίον τοῦ νομισματοκοπείου· ἐν τῷ βιβλίῳ δὲ τούτῳ εἶναι ἐγγεγραμμένα κατ' εἶδος τὰ χαλκᾶ νομίσματα τὰ κοπέντα ἀπὸ τῆς 19 Αὐγούστου 1836 μέχρι τῆς 31 Ἰουλίου 1858. Ἐκ δὲ τοῦ βιβλίου τούτου συνέταξα τὸν προτεθέντα πίνακα, ἐν ᾧ καταδείκνυται ἀκριβῶς ὁποῖα καὶ ὁπόσα νομίσματα ἐκόπησαν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1858, ὅταν τὸ νομισματοκοπεῖον ἐπαύσατο τῶν ἐργασιῶν του.

Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ φαίνεται ὅτι τῷ 1841 ἐκόπησαν 141,563 κομμάτια τῶν 2 λεπτῶν, ἀλλὰ δίλεπτον φέρον τὸ ἔτος τοῦτο οὐδέποτε εἶδον· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀναφερόμενα δίλεπτα ἐκόπησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ἤτοι τὴν 10, 15, 20 καὶ 22 Ἰανουαρίου, φρονῶ ὅτι σφραγὶς φέρουσα τὸ ἔτος 1841 δὲν ἐγένετο καὶ ὅτι ταῦτα ἐκόπησαν διὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ 1840.

Ἐπίσης ἐκ τοῦ πίνακος ἐξάγεται ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1850 ἐκόπησαν πεντάλεπτα καὶ δίλεπτα, ἐνῷ νομίσματα τοιαῦτα φέροντα τὸ ἔτος 1850 δὲν εἶναι γνωστά. Παρατηροῦμεν λοιπὸν ὅτι τὰ μὲν πεντάλεπτα ἐκόπησαν τῇ 28 Δεκεμβρίου, τὰ δὲ δίλεπτα τῇ 29 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Συμπεραίνομεν ἑπομένως ὅτι τὰ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου κοπέντα πεντάλεπτα καὶ δίλεπτα δὲν ἐξετυπώθησαν διὰ σφραγίδων φερουσῶν τὸ ἔτος 1850, ἀλλ' ὅτι ταῦτα ἐκόπησαν διὰ τῶν σφραγίδων τῶν χαραχθεισῶν διὰ τὸ νέον ἔτος καὶ φερουσῶν τὸ 1851.

Παρατηροῦμεν ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νομισματοκοπείου δὲν σημειοῦται ὅτι ἐκόπησαν μονόλεπτα κατὰ τὸ ἔτος 1857, ἐνῷ τοιαῦτα ὑπάρχουσιν, ἐξ ἐναντίας δὲ σημειοῦται ὅτι κατὰ τὸ 1858 ἐκόπησαν μονόλεπτά τε, δίλεπτα, πεντάλεπτα καὶ δεκάλεπτα, ἐνῷ τοιαῦτα δὲν εἶναι γνωστά· ἔπεται λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸ 1858 δὲν ἐχαράχθησαν νέαι σφραγῖδες καὶ ὅτι πάντα τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκτυπωθέντα νομίσματα ἐκόπησαν διὰ τῶν σφραγίδων τοῦ 1857.

Π. Λαμπρος.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ὁ καταδικασμὸς τοῦ Κρήτης.

[1828]

Ἐ τὰ χίλια ὀχτακόσια εἰκοσιοχτώ, μιὰν Τρίτη,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ ὀγιὰ τὴ μαύρην Κρήτη.
Σύναξι κάνου οἱ βασιλεῖς καὶ πᾶνε 'ς τὸ Παρίσι,
Νὰ κάμουνε συνέλευσι τί νὰ γενῇ ἡ Κρήτη.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκανε κι' ἀρχίξαν τὸ κουσοῦλτο,
Κομματαρχίαις γίνονται καὶ δίδουν την τοῦ Τοῦρκο.
Καὶ στέλνουν ἀντιπρόσωπο κ' εἰς τοῦ Καλύδαις βγαίνει,
Νὰ συναχτοῦν οἱ Χρισιανοὶ νὰ δύσῃ τὸ χαμπέρι.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκασι διαβάζει τὴ συθήκη,
Κ' ἔγραφε πῶς ἐδώκανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.
Φωνάζουν κλαῖν οἱ Χρισιανοί· «Ἀφίντη κουμαντάτε,
Ἀνέβα πάνω 'ς τὰ βουνὰ νὰ κάτσῃς εἰς τοῦ στράταις,
Νὰ ἰδῇς πουλιὰ πετούμενα 'ς τοῦ δρόμους νὰ περνοῦσι.
Τὰ κόκκαλα τῶ Χρισιανῶ 'ς τ' ἀντόδια νὰ βαστοῦσι.
Ὅσοι καταλυθήκανε 'ς τὰ ὄρη κ' εἰς τὰ δάση,
Ποιὸς εἶν' ἀποῦ θὰ σοῦ τοῦ πῇ καὶ θὰ τοῦ λογαριάσῃ;
Ἄκουσ' ἀφέντη νὰ σοῦ πῶ τὰ πάθη τὰ δικά μας·
Σ τὴν Ἀραπιὰ πουλήσανε οἱ Τοῦρκοι τὰ παιδιά μας.
Κι' ὅσοιν κι' ἂν ἀδαντσάραμε εἰς τὰ βουνὰ γλακοῦμε
Ξυπόλυτοι κι' ὀλόγυμνοι γιὰ νὰ λευτερωθοῦμε.
Κ' εἴχαμε θάρρος εἰς ἐσᾶς τοῦ βασιλεῖς τοῦ Φράγκους,
Κ' ἐδὰ μᾶς ἀδικήσετε κι' ἀφήκετέ μας σκλάβους.
Ὅντε θὰ βγοῦν τὰ νέφαλα καὶ νὰ φανοῦν οἱ κρίνοι
Καὶ νἄρθ' ὁ φοβερὸς κριτὴς οὔλους νὰ μᾶς κρίνῃ·
Τὰ τάγματ' οὐλα τ' οὐρανοῦ τριγύρου ν' ἀκλουθοῦσι,
Τὰ πάθη τῶ Χριστιανῶ, τ' ἄδικα, νὰ γροικοῦσι,
Νἄρθουνε μὲ παράπονο κι' οἱ Κρῆτες νὰ σταθοῦνε,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτὴ τ' ἀδικάν των νὰ ποῦνε·
Τότες ν' ἀποκριθῆτ' ἐσεῖς, Ἀγγλία καὶ Γαλλία,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτή, δευτέρα παρουσία!—
Ὁ Χάλης τοῦ κουβέδιαζε καὶ τοῦ 'κανε τὴν κρίσι,
Καὶ τ' ἄμοιρα τ' ἀμμάθιαν του ἐτρέχαν σὰν τὴ βρύσι.
—«Ἵντα νὰ σᾶς κάμω 'γώ, καϋμένοι μπουνταλάδες,
Γιάντα νὰ μὴν τὰ γράψετε εὐτὰ 'ς τοῦ βασιλιάδες;
Τώρα τ' ἀποφασίσανε κ' ἐκάμανε αθύκη
Κ' ἔγράψαν κ' ἐβουλιώσανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.
Λυποῦμαί σας Χριστιανοί, δὲν ἔχω τί σᾶς κάμω,
Γιατ' ὅ τ' ἀποφασίστηκε δὲν δύνομαι ν' ἀλλάξω.»—
Κ' ἔρχουνται πλοῖα Φράγγικα καὶ πᾶνε 'ς τὴ Γραμποῦσα
Καὶ βγάνουνε τοῦ Χρισιανοὺς, ἀποῦ τὴν ἐβασταοῦσα.
Καὶ Μισιριώταις φέρνουνε κ' εἰς τὰ χωριὰ χτυποῦσι,
Φοροῦνε ῥοῦχα κόκκινα καὶ τοὐμπανα βαστοῦσι.
Καϋίζουν 'σὲ μερικὰ χωριὰ καὶ κάνουνε κρισάδες
Καὶ τυραννοῦν τοῦ Χρισιανούς, σκεντσεύγουν τσ' ἀραγιάδες.

[1833]

Ἐ τὰ χίλια ὀχτακόσια 'ς τὰ τριάντα,
Ἐ τσ' ὀχτὼ τοῦ Σενταμπριοῦ ἤρθ' ἡ γι ἀρμάδα.
Καὶ βγαίνει 'ς τ' Ἀκρωτῆρι, σιργιανίζει,
Τὸν κόσμο βιζιτάρει καὶ ξανοίγει·
Τοῦ Χρισιανοὺς γυρεύγουνε νὰ ἰδοῦσι
Καὶ θλιβερὸ χαμπέρι γιὰ νὰ ποῦσι·
«Νὶ Χρισιανοὶ νὰ μείνουν ἀραγιάδες»
Κ' οἱ Τοῦρκοι χαραῖς κάνουνε μεγάλαις.
Γλήγορα εἰς τὴν φράγκικην ἀρμάδα
Ἔγράψανε παράπονα μεγάλα·
«Ὄρη, βουνὰ καὶ τρύπαις καὶ λαγκάδια,
Γεμάτια 'νιε φτωχοὺς καὶ παλληκάρια.
Τοῦ πείνας καὶ τοῦς δίψας ξεραμμένοι·
Γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε οἱ καϋμένοι.»
Κ' οἱ καπετάνι' ἀρχίζουν καὶ γελοῦσι
Κ' εἰς τὰ καράβια μπαίνουν καὶ κινοῦσι.
Τὰ κρῖμα τῶ φτωχῶ καὶ τῶ χηράδω
Εἰς τὸ λαιμό σας νἄν' οὔλων τῶ Φράγκω!

οἱ κύνες
ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

Ἐκ τῶν κατοικιδίων ζώων μόνος ὁ κύων εὑρίσκεται κατ' ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἤδη παρ' αὐτῷ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντᾶται ὡς πιστὸς σύντροφος καὶ φύλαξ τοῦ ἑλληνικοῦ οἴκου, ἢ ὡς συνοδεύων τοὺς ἄνδρας οὐχὶ μόνον τοὺς ποιμαίνοντας πρόβατα καὶ αἶγας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ διατελοῦντας, μεθ' ὧν συνεισήρχετο καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ἀγοράν. Οὕτω τὸ ἑλληνικὸν περὶ τὴν Τροίαν στράτευμα εἶχεν ἀφθόνους κύνας· καὶ τοιοῦτοι ἐτρέφοντο ὑπὸ Πατρόκλου καὶ Ὀδυσσέως. Ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις εὑρίσκομεν πάμπολλα εἴδη κυνῶν, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν τόπων τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν κυνῶν, οὓς ἐκτὸς τοῦ κυνηγίου περιεποιοῦντο μάλιστα ἐπὶ τέρψει καὶ μετὰ πολλῆς καὶ τρυφερᾶς ἐπιμελείας, ἦσαν τὰ Μελιταῖα κυνίδια, εἴτε ἐκ τῆς Σικελίας κατήγοντο, εἴτε ἐκ τῆς Ἰλλυρικῆς Μελίτης, πάντως δὲ οὐχὶ ἐκ τῆς σημερινῆς Μάλτας. Ταῦτα τὰ κυνάρια ἦσαν περισπούδαστα ἰδίως ταῖς πλουσίαις καὶ τρυφώσαις γυναιξίν. Ὁ Θεόφραστος ἀναφέρει ἡμῖν ὡς σύμ-

πτωμα τοῦ μικροφιλοτίμου καὶ τοῦτο, ὅτι ἦν ἱκανὸς ποιῆσαι μνῆμα τελευτήσαντος κυναρίου καὶ ἀνεγεῖραι στυλίδιον καὶ ἐπιγράψαι ἐπ' αὐτοῦ «ὁ καλὸς Μελιταῖος.» Καὶ ἀναφέρεται τῷ ὄντι Πολίαρχός τις Ἀθηναῖος, τοσοῦτον τρυφῶν, ὥστε ἐποιεῖτο δημοσίᾳ τὴν ἐκφορὰν τῶν ἀποθανόντων κυνῶν καί, προσκαλῶν τοὺς φίλους εἰς αὐτήν, ἀνήγειρεν αὐτοῖς ἐπιταφίους στήλας καὶ ἐνεκόλαπτεν ἐπ' αὐτῶν ἐπιτύμβια. Πολλάκις κύνες ἠγοράζοντο ἀντὶ ὑπερόγκων τιμῶν. Οὕτως ὁ Ἀλκιβιάδης ἠγόρασεν ἀντὶ ἑβδομήκοντα μνῶν κύνα θαυμαστὸν τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, οὗ ὅμως ἀπέκοψε τὴν πάγκαλον οὐράν, ἵνα παράσχῃ ὕλην λόγων τοῖς κεχηνόσιν Ἀθηναίοις. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τοὺς κύνας πρὸς τὸ κυνήγιον τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ λαγοῦ π. χ. οὐδ' εἶχον ἄλλον τρόπον θήρας ἐκτὸς τῶν κυνῶν, ὡς μὴ μεταχειριζόμενοι ὅπλον τι κατ' αὐτῶν. Πρὸς τὸ κυνήγιον ἐξετιμῶντο τὰ μέγιστα αἱ λακωνικαὶ ἀλωπεκίδες κύνες, ὀνομασθεῖσαι διὰ τοῦ τελευταίου ὀνόματος, διότι ἐλέγετο ὅτι τὸ ἀρχαῖον προῆλθον ἐκ κυνῶν καὶ ἀλωπέκων· ἴσως δὲ ἐκ τούτου τοῦ λακωνικοῦ εἴδους τῶν κυνῶν προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία τῶν παρ' ἡμῖν λαγωνικῶν.

Εἰ καὶ αἱ λάκαιναι θήλειαι κύνες ἦσαν εὐφυέστεραι τῶν ἀρρένων κυνῶν, οἱ φιλόθηροι ἐφύλαττον καὶ ἐξεπαίδευον μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου, καὶ ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ καθαρότητος τοῦ εὐγενοῦς εἴδους, προσπαθοῦντες ὅπως αἱ γενναῖαι κύνες τεκνοποιῶνται οὐχὶ μόνον ἐξ ἐπίσης γενναίων κυνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ νεωτάτων ἐν τούτοις, ἐνίοτε δὲ καὶ μιγνύοντες τὰ διάφορα εἴδη αὐτῶν.

Χ. Β.

Οἱ ἑπόμενοι στίχοι ἀπεσπάθησαν ἐκ τῶν «Ἀρχαίων», ποιήματος ἀνωνύμως δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Ἐθνομίᾳ», ἐν ἔτει 1864. Μετάφρασιν ἔμμετρον τοῦ ὡραίου τούτου ποιήματος κατεχώρισεν ὁ σοφὸς Γερμανὸς Ellison ἐν τῷ περιοδικῷ Magazin fur die literatur des Auslandes.

Σ. τ. Δ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Διχόνοια ὅπου τὸ βλέμμα φέρεις,
Πόλις πρὸς πόλιν, κ' ἐν πρὸς ἄλλο κόμμα,
Κ' ἐντὸς αὐτῶν τῶν φατριῶν ἀκόμα,
Ἐγωϊσμὸς τοὺς διαιρεῖ καὶ ἔρις.

Τίς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἐσκέφθη,
Τὸ ἴδιον συμφέρον λησμονήσας;
Τίς πέραν τοῦ παρόντος ἀτενίσας,
Μεγάλην τὴν Ἑλλάδα ὠνειρεύθη;

Ἡ σκέψις καὶ τὸ ὄνειρον ἑκάστου
Οὐχὶ πῶς τὰ κοινὰ νὰ ὠφελήσῃ,
Ἀλλὰ πῶς τ' ὄνομά του ν' ἀντηχήσῃ,
Ἢ πῶς ν' αὐξήσῃ τὰς ἀπολαύσεις του.

Αὐτὸς τὸ πᾶν, τὰ πάντα δι' ἑκεῖνον,
Γνώμων αὐτοῦ τὰ ἴδιά του ἴχνη,
Ἑλλὰς τῆς γενετῆς του ἡ πολίχνη,
Καὶ μέγιστος αὐτὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων!

Τίς ποτ' ἐδέχθη νὰ παραχωρήσῃ
Εἰς τὸν καλλίτερόν του θέσιν πρώτου;
Ἢ τίς συγκατετέθη τὸ ἐγώ του
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν νὰ θύσῃ;

Ὑπεροψία καὶ δυξομανία,
Ἀσέβεια, κουφότης, φλυαρία,
Ἐγωϊσμὸς καὶ ἀρχολιπαρία,
Καὶ σπάνις ἔργων, λόγων ἀφθονία,

Τοιαύτη ἡ Ἑλλάς. Καὶ μὴ νομίσῃς,
Ὅτι τὴν ἱστορῶ ἀναχρονίζων.
Δὲν ἤλλαξ' ὁ στενὸς αὐτῆς ὁρίζων,
Δὲν μετεβλήθ' ἡ τῶν Ἑλλήνων φύσις.

Πλὴν διὰ τί τοσοῦτον ἐξυμνεῖται
Καὶ ἐκθειάζετ' ἡ Ἑλλάς; διότι
Εἰς τοῦ ὁρίζοντος αὐτῆς τὰ σκότη
Λαμπροί τινες διέλαμψαν κομῆται.

Αὐτοὺς ὑμνοῦσ' οἱ τῶν αἰώνων ψάλται,
Αὐτῶν τὸ φῶς λαμπρύνει τὴν πατρίδα,
Καὶ ὑφ' ἑνὸς τὴν σκέπην Λεωνίδα
Καλύπτονται τοσοῦτοι Ἐφιάλται.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἀναλυτικαί τινες μέθοδοι ἐφαρμοζόμεναι ἐν τοῖς τέχναις καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ.

Περὶ ἀνιχνεύσεως τῆς ἐν τοῖς ἐρυθροῖς οἴνοις νοθεύσεως τῆς χρωστικῆς οὐσίας. Παρασκευάζομεν ταινίας χάρτου δοκιμαστηρίους, ἐμβαπτίζοντες ἐπιμήκη τεμάχια χάρτου εἰς διάλυσιν ὀξικοῦ μολύβδου καὶ ξηραίνοντες αὐτά. Θέλοντες νὰ δοκιμάσωμεν ἂν ὁ ἐρυθρὸς οἶνος ἐνέχῃ ξένην χρωστικὴν οὐσίαν, βαπτίζομεν τὰς τοιαύτας ταινίας εἰς αὐτόν, ὅτε ἐὰν μὲν ὁ οἶνος ἦτο γνήσιος οὐδόλως χρώννυται ὁ χάρτης, ἐὰν δὲ ἐχρώσθη δι' ἄλλης οὐσίας γίνεται κυανοῦς ἐν τῷ *ἰσχρῷ*. Τὴν αὐτὴν τοῦ χρώματος ἀλλοίωσιν παρατηροῦμεν ἐμβαπτίζοντες τεμάχιον κιμωλίας εἰς τὸν ὑπὸ ἐξέτασιν οἶνον.

Ἀναγνωρίζεται δὲ προχείρως τὸ εἶδος τῆς προσθέτου χρωστικῆς οὐσίας ὡς ἑξῆς· ὁ ἐξεταζόμενος οἶνος τίθεται εἰς στενὴν φιάλην ἢ δοκιμαστήριον σωληνίσκον καὶ ἀναμιγνύεται μετὰ $\frac{1}{4}$ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ αἰθέρος· μετ' ὀλίγον ὁ αἰθὴρ ἀνέρχεται πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ οἴνου σχηματίζων στιβάδα τινὰ ἐπ' αὐτοῦ. Ἐὰν μὲν ὁ αἰθὴρ ἐγένετο κίτρινος, προσλαμβάνει δὲ τῇ προσθήκῃ σταγόνων ἀμμωνίας ζωηρὸν ἐρυθρὰν χροιάν, τότε ὁ οἶνος περιέχει καμπεχιανὸν ἐρυθρόξυλον· ἐὰν δὲ ἐγένετο ἐρυθρὸς ἢ ἰόχρους καὶ διατηρῇ τὸν χρωματισμὸν τοῦτον καὶ μετὰ τὴν τῆς ἀμμωνίας προσθήκην, ὁ οἶνος περιέχει ἐρυθρόδανον (ἐκ τοῦ ῥιζαρίου). Ἐὰν δὲ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τοῦ αἰθέρος ἐξαφανισθῇ χωρὶς νὰ μεταβληθῇ εἰς ἰόχρουν, οὐδεμία ἄλλη ἐκτὸς τῆς φυσικῆς χρωστικῆς οὐσίας τοῦ οἴνου ἐμπεριέχεται, ὅτε ὅμως ἡ ὑπὸ τὸν αἰθέρα στιβαζομένη ἀμμωνία ἀποκτᾷ τὴν χροιὰν τοῦ οἴνου· ἐὰν δὲ τέλος, ὁ μὲν αἰθὴρ λευκαίνεται, ἡ δὲ ἀμμωνία ὡσαύτως δὲν χρώννυται, ὑποπτευόμεθα τὴν παρουσίαν φουξίνης.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Σελ. 448, στήλ. β', στίχ. 20 ἀντὶ ποιητῶν ἀν. πολιτιῶν.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.